

Primjena ekološko, društveno i upravljačkih kriterija na primjeru banke - studija slučaja

Kuraži, Ivan

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:265168>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Poslovne ekonomije – Računovodstvo i revizija

**PRIMJENA EKOLOŠKO, DRUŠTVENO I UPRAVLJAČKIH
KRITERIJA NA PRIMJERU BANKE – STUDIJA SLUČAJA**

Diplomski rad

Ivan Kuraži

Zagreb, rujan 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Poslovne ekonomije – Računovodstvo i revizija

**PRIMJENA EKOLOŠKO, DRUŠTVENO I UPRAVLJAČKIH
KRITERIJA NA PRIMJERU BANKE – STUDIJA SLUČAJA**

**ENVIRONMENTAL, SOCIAL, AND CORPORATE
GOVERNANCE APPLICABILITY ON THE EXAMPLE OF
BANK – CASE STUDY**

Diplomski rad

Ivan Kuraži, 11773116

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Danijel Mlinarić

Zagreb, rujan 2024.

Izjava

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da niti jedan dio prijave teme ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da niti jedan dio diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

U Zagrebu, 21.05.2024.

(Potpis)

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

U Zagrebu, 21.05.2024.

(Potpis)

SAŽETAK

S razvojem sve veće svijesti o važnosti, održivosti i društvene odgovornosti, implementacija ekoloških, društvenih i upravljačkih (engl. Enviromental, Social and Governance - ESG) kriterija postala je imperativ za financijski sektor, osobito banke. Ovaj diplomski rad istražuje kako primjena ESG kriterija utječe na financijski sektor, s posebnim naglaskom na bankarski sustav, koristeći Erste&Steiermärkische Bank d.d. (ERSTE) banku kao primjer. Cilj rada je pojasniti što ESG u svojoj primjeni donosi za poslovanje pojedine tvrtke ili investicije. Istraživanje trenutnih postupaka i regulativa otkriva važnu ulogu banaka u promicanju gospodarske djelatnosti koja minimalno utječe na okoliš, promovira društveni razvoj i osigurava transparentno upravljanje. Stoga, ESG pristup nije samo metodologija za pružanje dodatne vrijednosti dionicima; on je ključan za osiguravanje dugoročne održivosti i efikasnosti unutar bankarskog sektora. Primjena ESG kriterija u bankarskom sektoru predstavlja stratešku odluku koja ima potencijal transformirati kako banke posluju, tako i širi financijski ekosustav. U kontekstu sve većih očekivanja dionika i regulatornih zahtjeva, banke koje uspješno implementiraju ESG standarde ne samo da će poboljšati svoj operativni i financijski učinak, već će i odigrati ključnu ulogu u promicanju održivog razvoja na globalnoj razini.

Ključne riječi: *ekološki kriteriji, društveni kriteriji, upravljački kriteriji, bankarski sustav, financijski sektor*

SUMMARY

In the light of the increasing awareness of the importance of sustainability and social responsibility, the implementation of Environmental, Social, and Governance (ESG) criteria has become an imperative for the financial sector, especially banks. This thesis explores how the application of ESG criteria affects the financial sector, with a special focus on the banking system, using ERSTE bank as an example. The goal of the thesis is to clarify what ESG in its application brings to the business of a particular company or investment. The research of current practices and regulations reveals the important role of banks in promoting economic activity that minimally impacts the environment, promotes social development, and ensures transparent management. Therefore, the ESG approach is not just a methodology for providing additional value to stakeholders; it is crucial for ensuring long-term sustainability and efficiency within the banking sector. The application of ESG criteria in the banking sector represents a strategic decision that has the potential to transform how banks operate, as well as the broader financial ecosystem. In the context of increasing stakeholder expectations and regulatory demands, banks that successfully implement ESG standards will not only improve their operational and financial performance but will also play a key role in promoting sustainable development on a global scale.

Keywords: *Environmental criteria, Social criteria, Governance criteria, Financial sector, Banking system*

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode istraživanja.....	2
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	2
2. TEORIJSKO DEFINIRANJE EKOLOŠKO, DRUŠTVENO I UPRAVLJAČKIH KRITERIJA.....	3
2.1. Povijesni razvoj ekološko, društveno i upravljačkih kriterija.....	3
2.2. Pojmovno određenje ekološko, društveno i upravljačkih kriterija.....	7
2.3. Obilježja i značajke ekološko, društveno i upravljačkih kriterija.....	11
3. PRIMJENA EKOLOŠKO, DRUŠTVENO I UPRAVLJAČKIH KRITERIJA U FINACIJSKOM SEKTORU.....	16
3.1. Značaj za bankovni sustav.....	16
3.2. Modaliteti primjene u bankovnom sustavu.....	19
3.3. Posljedice primjene ekološko, društveno i upravljačkih kriterija na poslovanje banke.....	24
4. ANALIZA EKOLOŠKO, DRUŠTVENO I UPRAVLJAČKIH KRITERIJA U OKVIRU POSLOVANJA ERSTE&STEIERMÄRKISCHE BANK d.d.....	27
4.1. Pozicija ekološko, društveno i upravljačkih kriterija unutar poslovanja banke.....	27
4.2. Hodogram primjene ekološko, društveno i upravljačkih kriterija.....	34
4.3. Pregled statističkih pokazatelja ekološko, društveno i upravljačkih kriterija na primjeru Erste&Steiermärkische Bank d.d.	37
4.3.1. Klijenti.....	42
4.3.2. Zaposlenici.....	43
4.3.3. Društvo.....	44
4.3.4. Okoliš.....	45
4.3.5. Dobavljači.....	48
4.4. Intervju s ESG koordinatoricom ERSTE banke.....	48
4.5. Preporuke za unaprjeđenje budućih promjena regulatornog okvira.....	54
5. ZAKLJUČAK.....	57
LITERATURA.....	59
POPIS SLIKA.....	63
POPIS TABLICA.....	63
POPIS GRAFIKONA.....	63
ŽIVOTOPIS.....	64

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Klimatske promjene postale su izazov u poslovnom svijetu. Sve veći broj organizacija i poslovnih institucija razvija svijest o mogućim posljedicama trenutnog načina proizvodnje, pružanju usluga te prodaje i potrošnje dobara. ESG (engl. Environmental, Social and Governance) predstavlja ekološko, društveno i upravljačke kriterije koji bi se trebali provoditi tijekom mjerenja održivosti, etičnosti te društveno odgovornog poslovanja pojedine tvrtke ili investicije. Ekološko, društveno i upravljački čimbenici sažimaju ključne načine na koje se može djelovati radi zaštite prirode, osiguranja društvenog napretka i poboljšanja globalnih standarda upravljanja. Široka primjenjivost ESG kriterija omogućuje primjenjivost i na investicijske projekte. Najveća primjenjivost ESG kriterija je u industrijama koje imaju potrebu za najvećom reguliranošću poput financijskog sektora, a posebno bankovnih institucija. Na temelju veće aktualnosti spomenutih kriterija, koji su postali globalni fenomen, ESG postaje značajan za financijske institucije. ESG princip održivosti poslovanja od financijskih institucija očekuje veću odgovornost te transparentnost poslovanja. Održivost za banke nije samo etičko pitanje, nego će postati i ekonomsko pitanje stvarajući novu vrstu rizika, ESG rizik. Jačanjem društvene važnosti regulatorna tijela donose zakonske odredbe koje su primorale banke u primjeni ESG kriterija. Usvajanjem zakonskih odredbi i standarda banke pokazuju svoja nastojanja u pogledu održivosti i odgovornosti prema okolišu i društvu.

Tema ovoga diplomskog rada je pojmovno objašnjenje ekološko, društveno i upravljačkih kriterija (ESG) kao i njegova primjena na financijski sektor uz primjenu i proceduru ESG-a unutar Erste&Steiermärkische Bank d.d. (ERSTE) banke. Aktualnost teme sa znanstvenog i stručnog aspekta predstavlja osnovnu problematiku ovog rada. Cilj rada je pojasniti što ESG u svojoj primjeni donosi za poslovanje pojedine tvrtke ili investicije.

1.2. Izvori podataka i metode istraživanja

Za bolje razumijevanje u svrhu ostvarivanja ciljeva rada korišteni su sekundarni podaci. Sekundarni podaci prikupljeni su iz različitih vrsta izvora poput: stručnih i znanstvenih članaka, publikacija, knjiga te internetskih stranica relevantnih odabranoj temi. Također je provedeno istraživanje primjene ESG aspekata unutar ERSTE banke. Za potrebe istraživanja korištene su javno dostupne publikacije i izvješća banke, a proveden je i intervju s ESG koordinatoricom ERSTE banke.

Metode znanstvenog istraživanja koje su korištene pri izradi diplomskog rada su: metoda analize, deduktivna metoda, metoda dokazivanja, metoda zaključka. Doprinos ovoga diplomskog rada očituje se kroz konačni zaključak o djelovanju te primjeni ESG-a na financijski sektor s naglaskom na banke te razumijevanje ESG-a unutar bankarskog sektora.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je podijeljen u pet poglavlja. Nakon prvog, uvodnog dijela u kojem su predstavljeni predmet, cilj i metodologija istraživanja, slijedi teorijsko poglavlje u kojem se definiraju ekološki, društveni i upravljački kriteriji. Poglavlje daje uvid u povijesni razvoj, pojmovno određenje i obilježja kriterija. Treće poglavlje daje uvid u ekološke, društvene i upravljačke kriterije u financijskom sektoru, a naglasak se stavlja na poslovne banke. Poglavlje analizira značaj ESG-a unutar bankarskog sustava, daje uvid u modele primjene, kao i uvid u analizu posljedica primjene ESG kriterija. Četvrto poglavlje predstavlja empirijski dio rada u kojem se istražuju ESG na primjeru odabrane banke, a na kraju poglavlja slijede preporuke za unaprjeđenje. Peto poglavlje predstavlja zaključak rada.

2. TEORIJSKO DEFINIRANJE EKOLOŠKO, DRUŠTVENO I UPRAVLJAČKIH KRITERIJA

2.1. Povijesni razvoj ekološko, društveno i upravljačkih kriterija

Rad započinje istraživanjem temelja koncepta koji se nalazi u središtu održivog razvoja i odgovornog poslovanja. Ova tri stupa, poznata kao ESG kriteriji (ekološki, društveni i upravljački čine okosnicu za evaluaciju korporativnih praksi i njihovog utjecaja na okoliš, društvo i korporativno upravljanje. U ovom poglavlju, cilj je dubinski razumjeti kako su se ESG kriteriji razvili, što oni točno obuhvaćaju, te koje su njihove ključne značajke i važnost za suvremene organizacije. Poglavlje obuhvaća uvid u genezu ESG kriterija, istražujući kako su se kroz povijest mijenjali pogledi na korporativnu odgovornost i kakvi su događaji i trendovi pridonijeli njihovom oblikovanju. Ovaj povijesni pregled omogućit će bolje razumijevanje trenutne pozicije ESG kriterija u poslovnom svijetu. Zatim će se fokus staviti na definiranje svake komponente ESG-a. Cilj je jasno razgraničiti ekološke, društvene i upravljačke dimenzije i objasniti kako se svaka od njih manifestira u korporativnom kontekstu. Razumijevanje pojedinačnih elemenata ključno je za primjenu ESG kriterija u analizi i odlučivanju. Poglavlje završava detaljnim pregledom karakteristika svake ESG dimenzije i njihove relevantnosti za poslovanje.

Iako je pokret za okoliš, društvo i upravljanje u današnjem obliku, postao posebno istaknut u proteklom desetljeću, njegovo porijeklo seže mnogo desetljeća unazad. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća, društveni, politički i ekonomski aktivizam povećan je zbog uključenosti SAD-a u Vijetnamski rat, a pokret protiv rata potaknuo je prakse održivog ulaganja. U osamdesetima, pokret protiv apartheida u Južnoj Africi doveo je do pokreta za dezinvestiranje, a izlivanje nafte Exxon Valdez dovelo je do javne i aktivističke kritike kompanija fosilnih goriva. Devedesetih, Kjotski protokol okupio je svjetske lidere radi adresiranja klimatskih promjena, a osnovana je Globalna inicijativa za izvještavanje (engl. Global Reporting Initiative - GRI) s ciljem pružanja poslovnim subjektima i organizacijama globalnog zajedničkog jezika za komuniciranje utjecaja (Brousseau, Drapinski, Ganzel, & Maylen, 2022). Interes za ESG prakse i izvještavanje u poslovanju znatno je narastao u posljednjih nekoliko godina, s investitorima i tvrtkama koje značajno posvećuju pažnju tom pitanju. Globalno, u ranim 1990-ima, manje od 20 javno trgovačkih tvrtki objavilo je izvješća koja su uključivala ESG podatke. Do 2014., broj tvrtki širom svijeta koje su pružale neke informacije o ESG pitanjima porastao

je na gotovo 6.000 (Serafeim, 2013). Rane objave informacija o održivosti koje su pokrenule tvrtke obično su bile reaktivne, pri čemu su tvrtke često objavljivale informacije u priopćenjima za tisak ili na vlastitim web stranicama. Te prakse postale su prepoznate kao najbolje industrijske prakse i služile su kao smjernice (Christensen, Hail, & Leuz, 2021). Kao odgovor na rast potražnje za ESG informacijama od strane investitora, dionika i regulatora, ESG objave tvrtki počele su se centralizirati u jedan dokument: ESG izvještaj. Međutim, sadržaj ovih izvještaja znatno varira od tvrtke do tvrtke, po industriji i tijekom vremena, dijelom zato što ESG izvještaji nisu revidirani, obavezni ili regulirani u mnogim zemljama.

Globalni okvir ESG principa uspostavljen je 2005. godine od strane inicijativa Ujedinjenih Naroda. U srpnju 2000., glavni tajnik Ujedinjenih Naroda Kofi Annan pokrenuo je Globalni sporazum UN-a, dobrovoljnu inicijativu „korporativnog građanstva“ koja je podvrgnula tvrtke principima ljudskih prava, rada, okoliša i borbe protiv korupcije (UN, 2000). U 2004., Annan je pozvao predstavnike osamnaest financijskih institucija, uključujući banke, osiguravatelje, upravljanje imovinom, konzultantske i financijske uslužne tvrtke, da razviju smjernice i preporuke o tome kako bolje integrirati ekološka, društvena i korporativna upravljačka pitanja u upravljanje imovinom, brokerske usluge vrijednosnih papira i povezane istraživačke funkcije. Rezultat je bio izvještaj „Tko brine, pobjeđuje“, koji su podržale financijske grupe i koji je nadgledao Globalni sporazum UN-a. Prvi put, investitori su integrirali ekološka, društvena i korporativna upravljačka pitanja pod terminom „ESG“ za opis suvremene korporativne društvene odgovornosti (World Bank, 2004). Izvještaj je pružio okvir za pokretanje Principa za odgovorno investiranje (engl. Principles for Responsible Investing - PRI), globalne investicijske inicijative ESG koordinirane Financijskom inicijativom Programa za okoliš UN-a (engl. United Nations Environment Programme Finance Initiative - UNEP FI) i Globalnim sporazumom. Pozivajući dvadeset mirovinskih fondova, zaklada i posebnih državnih fondova iz dvanaest zemalja, Annan je također angažirao podršku sedam desetočlane višestruko zainteresirane grupe stručnjaka iz investicijske industrije, međuvladinih i vladinih organizacija, civilnog društva i akademije za izradu PRI tijekom osmomjesečnog perioda. Rezultat je bio popis šest principa koji su pozivali na integraciju ESG pitanja u investicijski proces i zahtijevali korporativno otkrivanje ESG-a kako bi se osigurala transparentnost tržišta i informiralo o ESG investiranju.

Ubrzo nakon toga uslijedilo je pokretanje UN načela za odgovorno ulaganje 2006. i objavljivanje njegovog izvješća „Freshfield“, koje je dodatno tvrdilo da su ESG pitanja relevantna za financijske procjene. Ta dva izvješća su skovala termin „ESG“. Tada je 63 investicijskih kompanije sastavljenih od vlasnika imovine, upravitelja imovinom i pružatelja usluga s 6,5 bilijuna dolara imovine pod upravljanjem, složilo uključiti ESG pitanja u svoje investicijske strategije. Godine 2007., pokrenuta je Burza održivih dionica (engl. Sustainable Stock Exchange - SSEI), signalizirajući da ESG investicijske strategije postaju glavni tok u kapitalnim tržištima. Vrijedi spomenuti da je evolucija ESG-a bila donekle različita od društveno odgovornog ulaganja (engl. Socially Responsible Investing - SRI), s nešto većim naglaskom ESG smjernica na financijske povrate uz vrednovanje okolišnih i društvenih faktora u poslovnim praksama (Brousseau, Drapinski, Ganzel, & Maylen, 2022). Razvijen iz alata za upravljanje razvijenih od ekoloških pokreta u 1970-ima, ESG se razlikuje od tradicionalne „korporativne društvene odgovornosti“, jer glavni institucionalni investitori tvrde da usvajaju ESG za dugoročne interese svih dionika i okoline, a ne samo iz nužne potrebe za moralnosti (Rouen, Sachdeva, & Yoon, 2022).

Od kasnih 2000-ih, ESG se nastavio razvijati i postajati sve važniji kako su klimatske promjene, prakse rada i degradacija okoliša postale istaknutije u poslovanju i potrošači sve više donose odluke o kupnji na temelju održivosti i ekoloških pitanja. Važnost ESG-a za investitore nastavila je rasti, s mnogim zemljama koje sada zahtijevaju ESG objave za odabrane javne tvrtke. Godine 2011., Odbor za računovodstvene standarde održivosti (engl. Sustainability Accounting Standards Board - SASB), osnovan je i stvorio je okvire posebno dizajnirane za određene industrije kao što su potrošačka dobra, komunalne usluge, telekomunikacije i ostalo. Cilj SASB-a bio je omogućiti investitorima usporedbu učinka na ključna društvena i ekološka pitanja, tako da kapital može biti usmjeren prema najodrživijim ishodima (SASB, 2022). Treba naglasiti i kako je 2015. godine više od 190 vlada diljem svijeta usvojilo UN-ovu Agendu 2030 za održivi razvoj s ciljem potpore daljnjem napretku na širokom spektru međusobno povezanih i interdisciplinarnih ekonomskih, društvenih i ekoloških ciljeva. Ti ciljevi su usmjereni na jačanje globalnog odgovora na iskorjenjivanje siromaštva, prijetnju klimatskim promjenama te pristup pravednom i univerzalnom zdravlju, sigurnosti hrane, prehrani, obrazovanju i dostojnom radu u mirnijim i inkluzivnim društvima. Agenda je uključivala sedamnaest Ciljeva održivog razvoja (engl. Sustainable Development Goals - SDG) i 169 povezanih ciljeva koji se trebaju ostvariti do 2030. godine (UN, 2024) kako je prikazano Slikom 1.

Slika 1. 17 ciljeva održivog razvoja UN-a

Izvor: Institut za društveno odgovorno poslovanje (IDOP, 2021)

Sedamnaest Globalnih ciljeva za održivi razvoj (SDGs) postali su univerzalni ciljevi i pokazatelji koji se očekuje da će članice Ujedinjenih naroda koristiti u formiranju svojih programa i politika do 2030. godine. Ovi ciljevi su proširenje Milenijskih globalnih ciljeva, usvojenih 2001. godine, koji su se sastojali od osam ciljeva s fokusom na iskorjenjivanje siromaštva do 2015. iako su mnogi problemi ostali neriješeni unatoč naporima početkom 2000-ih. Ciljevi održivog razvoja idu korak dalje od prethodnih napora, fokusirajući se na uzroke siromaštva i na univerzalnu potrebu za razvojem koji će pravedno koristiti svima diljem svijeta. Kreirani su kako bi nadogradili Milenijske ciljeve, osiguravajući da nitko ne bude zanemaren.

Godine 2018., Larry Fink, izvršni direktor Blackrocka, najveće svjetske kompanije za upravljanje imovinom s gotovo 6 bilijuna dolara imovine pod upravljanjem, apelirao je na izvršne direktore da se pozicioniraju za dugoročnu profitabilnost i fokusiraju na svoju ulogu u društvu. Do lipnja 2019., UN-ova načela za odgovorno ulaganje, mreža za ulaganje podržana od UN-a koja promiče ESG ulaganje na temelju šest ključnih načela, imala je 2.450 potpisnika, predstavljajući preko 80 bilijuna dolara imovine pod upravljanjem (Brousseau, Drapinski,

Ganzel, & Maylen, 2022). Tijekom vremena, evoluirajući ESG indeksi i standardi doprinijeli su poslovnom okruženju u kojem ESG funkcionira kao više glavni zajednički pojam za predstavljanje načina na koje se tvrtke, posebno multinacionalne, ponašaju kao dobri društveni i ekološki čuvari. To čuvanje uključuje identifikaciju i ublažavanje ESG rizika u njihovim operacijama i nabavi te integraciju njihovih ESG aktivnosti, mjera i utjecaja u svoje godišnje objave rastućoj mreži investitora, kupaca i dionika. Kako je vidljivo iz prikaza, događaji i aktivizam sedamdesetih godina prošlog stoljeća, kao što su Vijetnamski rat i pokret protiv apartheida, te ekološke katastrofe poput izlivanja nafte Exxon Valdez, postavili su temelje za razvoj praksi održivog ulaganja i korporativne društvene odgovornosti. Ova povijesna analiza pokazuje kako su globalne inicijative i regulative, poput Kjotskog protokola i Globalnog sporazuma UN-a, oblikovale i promovirale ESG okvire i principe koji su danas široko prihvaćeni u svijetu poslovanja i investicija. U zaključku, jasno je da je ESG evoluirao od reaktivnih korporativnih odgovora na društvene i ekološke krize do strateškog i integralnog dijela korporativnog planiranja i odlučivanja. Potreba za transparentnošću, odgovornošću i održivošću postala je ključna ne samo za zadovoljavanje zahtjeva regulatora i investitora, već i za osiguranje dugoročne profitabilnosti i opstanka na tržištu. Razvoj i usvajanje ESG standarda i izvještavanja, kao što su oni koje promiče Odbor za računovodstvene standarde održivosti (SASB) i UN-ova načela za odgovorno ulaganje (PRI), pokazatelj su kako se korporativna kultura mijenja prema većem naglasku na održivost i društvenu odgovornost. U konačnici, rast i evolucija ESG-a odražavaju širu promjenu u globalnom poslovnom i investicijskom okruženju, prema modelu koji vrednuje dugoročnu stabilnost, održivost i dobrobit šire zajednice.

2.2. Pojmovno određenje ekološko, društveno i upravljačkih kriterija

Danas se od poduzeća zahtijeva da integriraju održivost u svoje poslovne aktivnosti. To proizlazi iz Pariškog sporazuma koji potiče vlade da se usmjere na klimatske i ekološke aktivnosti. Da bi to postigli, poduzeća poboljšavaju svoje aktivnosti ne samo integracijom ekološkog fokusa već i implementacijom socijalnih i upravljačkih aktivnosti. Dioničari koriste ESG ocjenu ili indeks za mjerenje održivosti ESG performansi poduzeća.

Sveobuhvatni okviri i standardi za izvještavanje o ESG-u služe kao važan alat za tvrtke iz svih sektora kako bi mjerili i komunicirali ESG metrike te poboljšali transparentnost za dioničare,

dionike i potrošače. Trenutačno, većina izvještavanja o ESG-u je dobrovoljna, iako postoje iznimke za specifične rizike ili sirovine koji su postali predmet regulatorne usklađenosti (Brousseau, Drapinski, Ganzel, & Maylen, 2022). ESG je okvir koji pomaže dionicima razumjeti kako organizacija upravlja rizicima i prilikama povezanim s kriterijima za okoliš, društvo i upravljanje. ESG zauzima sveobuhvatan pogled prema kojem održivost seže izvan samih ekoloških pitanja. Društveni kriterij ocjenjuje utjecaj operacija entiteta na rad i ljudska prava njegovih zaposlenika, uključujući raznolikost i inkluziju, uvjete na radnom mjestu te jednakost i pravičnost plaća; također njegovu društvenu odgovornost. U zakonodavstvu EU-a održivo ulaganje uključuje „ulaganje u gospodarsku aktivnost koja doprinosi društvenom cilju, posebno ulaganje koje pridonosi rješavanju nejednakosti ili koje potiče socijalnu koheziju, socijalnu integraciju i radne odnose, ili ulaganje u ljudski kapital ili ekonomski ili socijalno ugrožene zajednice“ (Peterdy, 2020).

ESG je akronim koji označava okoliš (Environmental), društvo (Social) i upravljanje (Governance). Ekološki faktori odnose se na ekološki utjecaj organizacije i prakse upravljanja rizicima. To uključuje izravne i neizravne emisije stakleničkih plinova, upravljanje prirodnim resursima od strane uprave i opću otpornost tvrtke na fizičke klimatske rizike (kao što su klimatske promjene, poplave i požari). Društveni stup odnosi se na odnose organizacije s dionicima. Primjeri faktora prema kojima se tvrtka može mjeriti uključuju pokazatelje upravljanja ljudskim kapitalom (poput pravednih plaća i angažmana zaposlenika) ali i utjecaj organizacije na zajednice u kojima djeluje. Korporativno upravljanje odnosi se na način na koji je organizacija vođena i upravljana (Rajesh, 2020). Kriteriji ESG odnose se na skup organizacijskih praksi koje u svom kontekstu uzimaju u obzir ekološke, društvene i upravljačke faktore, s ciljem postizanja dugoročne održivosti (Sultana, Zulkifli, & Zainal, 2018). Proporcionalnost ovih triju aspekata u poslovnom upravljanju ima za cilj analizirati operacije na sveobuhvatan način, ne ograničavajući se samo na ekonomske i financijske aspekte (Cek & Eyupoglu, 2020).

Ekološka dimenzija uključuje procjenu ugljičnog otiska korporacije, korištenje prirodnih resursa (potrošnja energije i učinkovitost), politike recikliranja, upravljanje otpadom i napore za minimiziranje ekoloških utjecaja (Rajesh, 2020). Društvena dimenzija obuhvaća odnose tvrtke sa zaposlenicima, dobavljačima, partnerima, klijentima i zajednicama. Uključuje promicanje raznolikosti, nediskriminaciju, jednakost plaća između spolova, jednake

moćnosti, obrazovanje zaposlenika i zaštitu zajednice. Dimenzija upravljanja usmjerena je na vodstvo, interne kontrole, naknade izvršnih direktora, revizije, prava dioničara, politike protiv korupcije te prakse transparentnosti i odgovornosti (Cek & Eyupoglu, 2020). Kriteriji ESG, poznati i kao održiva ili društveno odgovorna ulaganja, pomažu investitorima u procjeni inicijativa i posvećenosti tvrtki ekološkim, društvenim i upravljačkim pitanjima. Ti kriteriji mogu se primjenjivati interno ili eksterno u upravljanju tvrtkom (Du Rietz, 2018). S tim u vezi, usklađenost s politikama i praksama ESG sve je važnija za investitore, zaposlenike i kupce, oblikujući percepciju tvrtke i evaluaciju učinka izvan financijskih mjera.

Na globalnoj razini još uvijek nije uspostavljena zajednička definicija ESG kriterija, a okviri koji se bave ESG kriterijima su (EBA, 2021):

- Ciljevi održivog razvoja Ujedinjenih naroda (SDG-ovi) skup su od 17 međusobno povezanih globalnih ciljeva namijenjenih kao plan za postizanje bolje i održivije budućnosti za sve, s namjerom da se ostvare do 2030. godine.
- Načela za odgovorno ulaganje (PRI) imaju za cilj podržati potpisnike - vlasnike imovine/institucionalne investitore, upravitelje ulaganja i pružatelje usluga (uključujući savjetovanje, informacije i podatke) - u uključivanju ESG faktora u njihove odluke o ulaganju i vlasništvu.
- Načela Financijske inicijative Programa Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP FI) za odgovorno bankarstvo teže usklađivanju poslovnih strategija banaka s ciljevima SDG-ova i Pariškim sporazumom.
- Globalni odbor za standardizaciju održivosti Globalne inicijative za izvještavanje (GRI) ima za cilj pomoći organizacijama bolje razumjeti, upravljati i komunicirati njihove utjecaje na pitanja povezana s održivosti.
- Ekvatorski principi teže pružanju zajedničke osnove i okvira za identifikaciju, procjenu i upravljanje ekološkim i društvenim rizicima pri financiranju projekata.
- Izvještaj Svjetskog gospodarskog foruma (engl. World Economic Forum - WEF) o „Mjerenju kapitalizma dionika“ nudi temeljni skup zajedničkih metrika i objava o nefinancijskim faktorima koje tvrtke mogu koristiti za usklađivanje njihovog glavnog izvještavanja o učinku prema ESG indikatorima i praćenje njihovih doprinosa SDG-ovima.
- Okvir Integriranog izvještavanja Međunarodnog vijeća za integrirano izvještavanje (engl. International Integrated Reporting Council - IIRC) pruža okvir za integrirano

izvještavanje u skladu sa šest kapitala (financijski, proizvedeni, intelektualni, ljudski, društveni i relacijski te prirodni) s ciljem da se tvrtkama omogući izvještavanje o potpunijoj slici načina na koji stvaraju vrijednost.

- Standardi okolišne i društvene izvedbe Međunarodne financijske korporacije (engl. International Finance Corporation - IFC) definiraju odgovornosti klijenata IFC-a za upravljanje ekološkim i društvenim rizicima.
- Smjernice organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (engl. Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD) za odgovorno poslovno ponašanje pružaju praktičnu podršku poduzećima, dajući preporuke za dužnu pažnju u implementaciji Smjernica OECD-a za multinacionalna poduzeća. Te smjernice obuhvaćaju neobvezujuće principe i standarde za odgovorno poslovno ponašanje u globalnom kontekstu u skladu s primjenjivim zakonima i međunarodno priznatim standardima.
- Smjernice Organizacije sponzorskih organizacija Treadway komisije (engl. Committee of sponsoring organizations - COSO) i Svjetskog poslovnog vijeća za održivi razvoj (engl. World Business Council for Sustainable Development - WBCSD) za primjenu upravljanja poduzećem rizicima povezanim s ESG-om predlažu pristupe za prevladavanje izazova povezanih s rizicima ESG-a kroz proces ERM-a i pružaju metode za upravljanje kako pozitivnim tako i negativnim rizicima povezanim s ESG-om.
- Standardi Odbora za računovodstvene standarde održivosti (SASB) identificiraju podskup ESG pitanja najrelevantnijih za financijsku izvedbu u svakoj od 77 industrija i namijenjeni su pomoći tvrtkama da objave financijski materijalne informacije o održivosti za investitore.

Od Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda (SDG-ova) i Načela za odgovorno ulaganje (PRI), do inicijativa kao što su Ekvatorski principi i standardi Odbora za računovodstvene standarde održivosti (SASB), različiti okviri pružaju temelj za integraciju ESG faktora u korporativne strategije i odlučivanje o ulaganjima. Ovaj pregled ukazuje na široki spektar alata i smjernica dostupnih organizacijama koje teže postići održivost i transparentnost u svom poslovanju. Iako se pristupi i fokusi razlikuju, zajednički cilj svih ovih inicijativa je usmjeravanje kapitala prema održivim i društveno odgovornim investicijama, koje ne samo da doprinose financijskom uspjehu, već i blagostanju društva i očuvanju okoliša. Ova raznolikost

ESG okvira i inicijativa svjedoči o rastućem priznanju važnosti integracije ekoloških, društvenih i upravljačkih faktora u srž poslovnih i investicijskih strategija.

U konačnici, kriteriji ESG predstavljaju ključan aspekt u suvremenom poslovnom svijetu, omogućavajući organizacijama da na sveobuhvatan način procjenjuju svoje operacije s obzirom na održivost i etičke prakse. Razvojem i primjenom ovih kriterija, tvrtke ne samo da poboljšavaju svoju transparentnost i odgovornost prema dionicima, već i pridonose dugoročnoj održivosti i društvenoj dobrobiti. U kontekstu globalnih izazova kao što su klimatske promjene i društvene nejednakosti, ESG pristup nudi okvir za usmjeravanje korporativnih strategija i ulaganja prema pozitivnim ekološkim i društvenim ishodima, naglašavajući važnost etičkog upravljanja i održivog razvoja u suvremenom poslovanju.

2.3. Obilježja i značajke ekološko, društveno i upravljačkih kriterija

U nastavku slijedi detalji uvid u ključne komponente koje definiraju i oblikuju ekološke, društvene i upravljačke (ESG) aspekte poslovanja. Kako organizacije nastavljaju integrirati održive prakse u svoje poslovne modele, potreba za jasnim i usporedivim kriterijima koji se odnose na ekološke, društvene i upravljačke (ESG) faktore postaje sve izraženija. Tablicom 1 u nastavku dan je uvid u ESG kriterije koji su najčešće uključeni u procjene. Ova tablica pruža ključni uvid u najčešće korištene ESG faktore kako su definirani unutar raznih međunarodnih okvira, a koje organizacije mogu koristiti za procjenu i usklađivanje svojih strategija održivosti s globalnim standardima.

Tablica 1. Primjeri ESG faktora (pozitivni i negativni) uključeni u najčešće korištene okvire

Izvor	Ekološki	Društveni	Upravljački
Međunarodni okvir	<p>Emisije stakleničkih plinova</p> <p>Potrošnja energije i učinkovitost</p> <p>Zagađivači zraka</p> <p>Korištenje vode i recikliranje</p> <p>Proizvodnja otpada i upravljanje (voda, čvrsti, opasni)</p> <p>Utjecaj i ovisnost o biološkoj raznolikosti</p> <p>Utjecaj i ovisnost o ekosustavima</p> <p>Inovacije u ekološki prihvatljivim proizvodima i uslugama</p>	<p>Sloboda udruživanja radne snage</p> <p>Dječji rad</p> <p>Prisilni i obavezni rad</p> <p>Zdravlje i sigurnost na radu</p> <p>Zdravlje i sigurnost kupaca</p> <p>Diskriminacija, raznolikost i jednake mogućnosti</p> <p>Siromaštvo i utjecaj na zajednicu</p> <p>Upravljanje lancem opskrbe</p> <p>Obuka i obrazovanje</p> <p>Privatnost kupaca</p> <p>Utjecaji na zajednicu</p>	<p>Kodeksi ponašanja i poslovni principi</p> <p>Odgovornost</p> <p>Transparentnost i objava informacija</p> <p>Plaća izvršnih direktora</p> <p>Raznolikost i struktura uprave</p> <p>Mito i korupcija</p> <p>Angažman dionika</p> <p>Prava dioničara</p>
EU okvir ¹	<p>Emisije stakleničkih plinova</p> <p>Potrošnja energije i učinkovitost</p> <p>Izloženost fosilnim gorivima</p> <p>Zagađivači vode, zraka, tla</p> <p>Korištenje vode, recikliranje i upravljanje</p> <p>Degradacija zemljišta, dezertifikacija</p> <p>Proizvodnja i upravljanje otpadom (opasni, nerekicilirani)</p> <p>Potrošnja sirovina</p> <p>Bioraznolikost i zaštita zdravih ekosustava</p> <p>Deforestacija</p>	<p>Implementacija temeljnih konvencija Međunarodne organizacije rada (ILO)</p> <p>Kršenje principa Globalnog sporazuma UN-a</p> <p>Inkluzivnost/Nejednakost</p> <p>Izloženost kontroverznom naoružanju</p> <p>Diskriminacija</p> <p>Nedostatna zaštita zviždača</p> <p>Stopa nesreća i broj dana izgubljenih zbog ozljeda, nesreća, smrtnih slučajeva ili bolesti</p> <p>Politika ljudskih prava</p> <p>Ulaganje u ljudski kapital i zajednice</p> <p>Trgovina ljudima</p>	<p>Politike protiv korupcije i mita</p> <p>Prekomjerna plaća izvršnog direktora</p> <p>Raznolikost (neprilagođeni jaz u plaćama između spolova i raznolikost spolova u upravi)</p>

¹ Uredba EU 2020/852 o uspostavi okvira za olakšavanje održivog ulaganja i izmjeni Uredbe (EU) 2019/2088 te Nacrtu tehničkih standarda za izvještavanje o održivosti u sklopu SFDR-a u sektoru financijskih usluga

Industrija	Potrošnja materijala, energije i vode Proizvodnja emisija stakleničkih plinova, ostale emisije u zrak i vodu Proizvodnja i upravljanje otpadom i otpadnim vodama Zaštita bioraznolikosti Istraživanje i razvoj nisko ugljičnih i drugih ekoloških tehnologija	Kvaliteta i inovacije u odnosima s klijentima, prava klijenata na dobivanje informacija o ekološkim pitanjima Ljudska prava Prakse rada: upravljanje ljudskim resursima i odnosi s zaposlenicima, pitanja raznolikosti, rodna jednakost, razmatranja zdravlja i sigurnosti na radnom mjestu Pristup kreditiranju i financijska uključenost Sigurnost osobnih podataka	Skup pravila ili principa koji definiraju prava, odgovornosti i očekivanja među različitim dionicima u upravljanju entitetom/državom Plaća izvršnih direktora Neovisnost Odbora direktora Sastav i struktura Odbora Prava dioničara Interna revizija Naknade Mito i korupcija Integritet u korporativnom ponašanju/okviri ponašanja
Zajednička područja	Korištenje i potrošnja vode Upravljanje otpadom i proizvodnja Potrošnja energije Onečišćenje Bioraznolikost Emisije stakleničkih plinova	Razmatranja rada i radne snage Ljudska prava Nejednakost Diskriminacija Rodna jednakost	Prava i odgovornosti direktora Naknada ▪ Mito i korupcija

Izvor: (EBA, 2021, str. 26-27)

Tablica 1 prikazuje ESG faktore podijeljene u tri glavne kategorije: ekološki, društveni i upravljački, kao i njihovu primjenu unutar različitih međunarodnih okvira. Sadržaj tablice također se osvrće na EU okvir, dodajući specifične detalje relevantne za regulativni kontekst Europske unije. Ekološki faktori uključuju, ali nisu ograničeni na, emisije stakleničkih plinova, potrošnju energije i učinkovitost, upravljanje otpadom i korištenje resursa poput vode. Ovo pokazuje da se ekološki aspekti ne tiču samo smanjenja emisija nego i šireg upravljanja prirodnim resursima i otpadom te očuvanja bioraznolikosti. Ekološki faktori povezani su s kvalitetom i funkcioniranjem prirodnog okruženja i prirodnih sustava. U tom kontekstu, ekološki faktori se mogu definirati kao ekološka pitanja koja mogu imati pozitivan ili negativan utjecaj na financijsku izvedbu ili solventnost entiteta, države ili pojedinca. Ekološki rizici su oni financijski rizici koje institucije prepoznaju kao posljedicu njihove izloženosti partnerima ili ulaganjima u sredstva koja su ili mogu biti izravno pogođena negativnim ekološkim promjenama. Takve promjene uključuju ekstreme klimatskih promjena, ali i širu paletu degradacija okoliša poput zagađenja zraka i vode, suše i nestašice pitke vode, onečišćenja zemljišta, gubitka biodiverziteta i sječe šuma. Pored prirodnih utjecaja, postoji i niz politika

koje teže ublažiti ili preokrenuti takve negativne trendove, koje također mogu imati financijske implikacije na institucije koje se prilagođavaju novim regulatornim zahtjevima i tranziciji prema održivijim poslovnim modelima.

Društveni faktori obuhvaćaju slobodu udruživanja radne snage, radne prakse, kao i društveni utjecaj i odgovornost organizacija prema ljudima unutar i izvan tvrtke. Ovdje se naglašavaju prava zaposlenika, zdravlje i sigurnost na radu, kao i šira društvena pitanja poput borbe protiv diskriminacije i promicanja rodne jednakosti. Društveni faktori su povezani s pravima, blagostanjem i interesima ljudi i zajednica te uključuju faktore kao što su (ne)ravnopravnost, zdravlje, inkluzivnost, radni odnosi, zdravlje i sigurnost na radnom mjestu, ljudski kapital i zajednice. Ti faktori se sve više uzimaju u obzir u poslovnim strategijama i operativnim okvirima institucija i njihovih poslovnih partnera. Društveni faktori se mogu definirati kao društvena pitanja koja mogu imati pozitivan ili negativan utjecaj na financijsku izvedbu ili solventnost entiteta, države ili pojedinca. Europska komisija definira društvene faktore kroz „Europski stup socijalnih prava“ (EASPD, 2017), koji iznosi 20 načela koja se odnose na jednake mogućnosti i pristup tržištu rada (uključujući rodnu ravnopravnost), poštene uvjete rada (uključujući plaće i ravnotežu između posla i privatnog života) te socijalnu zaštitu i uključivanje (uključujući skrb o djeci, naknade za nezaposlenost, zdravstvenu zaštitu, pristup osnovnim uslugama i minimalni dohodak). U ožujku 2021. godine, Komisija je objavila svoj „Aksijski plan Europskog stupa socijalnih prava“, koji iznosi konkretne akcije za daljnju implementaciju ovih 20 načela (European Commission, 2021).

Faktori upravljanja pokrivaju prakse upravljanja, uključujući izvršno vodstvo, plaće izvršnih direktora, revizije, interne kontrole, izbjegavanje poreza, neovisnost odbora, prava dioničara, korupciju i mito, kao i način na koji kompanije ili entiteti uključuju ekološke i društvene faktore u svoje politike i procedure. Faktori upravljanja mogu se definirati kao upravljačka pitanja koja mogu imati pozitivan ili negativan utjecaj na financijsku izvedbu ili solventnost entiteta, države ili pojedinca. Ovi faktori su ključni za osiguravanje odgovornog vodstva i dobrog upravljanja u tvrtkama. U skladu s EU regulativom, posebna pažnja posvećena je definiranju i provedbi ovih ESG faktora, kao što su navedeni u Uredbi EU 2020/852 i SFDR-u, koji se odnosi na održivost povezana objava u sektoru financijskih usluga. EU okvir naglašava potrebu za jasnim definicijama i mjerljivim standardima kako bi se osigurala usklađenost i olakšalo održivo ulaganje.

Tablica 1 svakako pruža korisnu sintezu faktora koji su relevantni za ESG ocjenjivanje unutar međunarodnih i EU okvira, što je od suštinske važnosti za institucije koje teže integrirati ESG u svoje poslovanje. Međutim, raznolikost faktora također ukazuje na izazove povezane s usklađivanjem i standardizacijom izvještavanja. Iako postoji zajednička nit između različitih okvira, tablica također sugerira da neki faktori mogu biti materijalniji od drugih, ovisno o specifičnom kontekstu i industriji u kojoj tvrtka djeluje. To zahtijeva od institucija da pristupe ESG ocjenjivanju s fleksibilnošću i da razmotre kako pojedinačni ESG faktori mogu utjecati na njihovu specifičnu situaciju.

ESG kriteriji predstavljaju vitalni alat za evaluaciju utjecaja poslovnih praksi na okoliš, društvo i način upravljanja. Izlažući povijest i razvoj ESG-a, vidljivo je kako su se percepcije korporativne odgovornosti promijenile i koji su događaji pridonijeli oblikovanju sadašnjeg ESG okvira. Konkretno, razmatranje ESG-a kao sveobuhvatne strategije ukazuje na njegovu sve veću važnost u modernim organizacijama. Ovim poglavljem je istraženo kako se ESG kriteriji razvijaju i kako se primjenjuju, s jasnim razgraničenjem njihovih komponenti. Pojašnjenjem pojedinačnih aspekata ESG-a u korporativnom kontekstu, tekst omogućava precizniju primjenu tih kriterija u analizi i odlučivanju. Zaključno, ESG se pokazao kao evolutivna snaga koja se proširila od reaktivnih korporativnih odgovora na društvene i ekološke izazove do strateškog elementa u planiranju i odlučivanju unutar korporacija. Integracija ESG kriterija nije samo odgovor na zahtjeve regulatora i investitora, već postaje temelj za održivost i konkurentnost na tržištu. Povećana transparentnost i odgovornost, koja proizlazi iz ESG praksi, nije samo etički imperativ, već i poslovna potreba koja doprinosi dugoročnom opstanku i uspjehu organizacija.

Osvrt na razne ESG okvire i inicijative pokazuje široko priznavanje važnosti ekoloških, društvenih i upravljačkih faktora, naglašavajući kako se korporativna kultura mijenja u smjeru veće održivosti i društvene odgovornosti. Ovaj trend reflektira se u rastućoj integraciji ESG standarda i izvještavanja, čime se oblikuje budućnost korporativnog poslovanja i investicijske strategije. Dakle, ESG kriteriji ne samo da se etabliraju kao ključan dio modernog poslovanja, već i omogućavaju organizacijama da na sveobuhvatan način procjenjuju svoje operacije s obzirom na održivost i etičnost. Evolucija ESG-a odražava promjenu u globalnom poslovnom okruženju, usmjeravajući korporativne strategije i ulaganja prema modelima koji istinski vrednuju dugoročnu stabilnost i blagostanje društva. U nastavku rada fokus se stavlja na primjenu ESG kriterija u financijskom sektoru.

3. PRIMJENA EKOLOŠKO, DRUŠTVENO I UPRAVLJAČKIH KRITERIJA U FINANCIJSKOM SEKTORU

3.1. Značaj za bankovni sustav

ESG je privukao pažnju financijskog sektora u posljednja dva desetljeća. U razmatranju financijskog sektora, implementacija ekoloških, društvenih i upravljačkih (ESG) kriterija postaje ne samo trend, već i imperativ. Financijske institucije se sve više okreću integraciji ESG standarda ne samo kako bi uskladile poslovanje s očekivanjima regulatora i investitora, već i kako bi potaknule dugoročnu održivost i društvenu odgovornost unutar vlastitih operacija. Primjena ESG kriterija u financijskom sektoru podrazumijeva kritičko vrednovanje kako internih tako i eksternih poslovnih praksi, a s posebnim fokusom na rizike i prilike koje proizlaze iz ekoloških i društvenih izazova te transparentnosti i integriteta upravljanja.

Banke imaju ključnu ulogu u poticanju ekonomskog napretka zemlje i upravljanju financijskim sektorom. Bankarski sustav promiče ekonomski rast usmjeravanjem sredstava u investicije i povećanjem efikasnosti alokacije resursa. Stoga je efikasan bankarski sustav nužan preduvjet za razvoj svake zemlje. Bankarski sustav ima ključnu ulogu u poticanju ekonomskog napretka zemlje i upravljanju financijskim sektorom. Kako bi učinkovito usmjeravao sredstva prema investicijama i omogućio učinkovitu alokaciju resursa, bankarski sustav mora proći kroz transformacije koje uključuju privatizaciju, liberalizaciju i prilagodbu globalnim trendovima. Na početku transformacija gospodarstva, financijski sustavi zemalja Srednje i Istočne Europe bili su uglavnom bankocentrični sustavi s većinom državnih banaka i nerazvijenim nebankarskim sektorom. Uslijed privatizacije državnih banaka, liberalizacije tržišta te povećanja konkurencije, došlo je do značajnih strukturnih promjena unutar bankarskih sustava, uključujući i povećanje kreditnih aktivnosti, posebice prema kućanstvima, te poboljšanje profitabilnosti i adekvatnosti kapitala (Škuflić, Vrankić i Mlinarić, 2015). Ovaj proces tranzicije također je postavio temelje za integraciju ESG standarda, jer su banke postale svjesnije nužnosti prilagodbe modernim ekološkim, društvenim i upravljačkim kriterijima kako bi osigurale dugoročnu održivost i konkurentnost.

Stoga ESG zahtjevi postaju temeljni izazov za banke koji treba prevladati u okruženju niskih kamatnih stopa, rastućih vanjskih operativnih i kapitalnih troškova zbog regulacije i velikih poteškoća izazvanih krizom COVID-19. U konačnici, financijskom sektoru pripisuje se ključna uloga u održivoj transformaciji gospodarstva (Bauer, 2023). Ukupno gledano, postoji nekoliko uvjerljivih razloga za ugrađivanje ESG standarda i praksi u sve funkcije u bankarskoj industriji. Osim što su esencijalni za održivi ekonomski razvoj, pokazuje se korisnim za organizaciju od lokalne banke do upravljačkog tima na vrhu. Da bi se postigla sveobuhvatna transformacija banaka, ESG faktori pokazuju se kao najučinkovitiji i najefikasniji pristup. Većina globalnih banaka integrirala je te standarde u dizajn svojih proizvoda, korporativne strategije i procese upravljanja rizicima. Kako navodi Izvješće KPMG-a (2021), iako Pariški sporazum o zaštiti klime i Agenda Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. nisu specifični za financijsku industriju, pokrenute su inicijative koje posebno uključuju financijsku uslužnu industriju, stavljajući ih pred izazov pomirenja održivosti i ekonomije. Osim toga, održivost brzo dobiva na važnosti u društvu i povećava svijest o pitanjima poput klimatskih promjena, socijalne nejednakosti ili korporativnog nedoličnog ponašanja te brzo mijenja tržišno okruženje. Investitori širom svijeta pokazuju znatno povećanu potražnju za održivim financijskim proizvodima. Održivost i korporativno ponašanje utječu na reputaciju i poslovni uspjeh financijskih institucija. Trend prema održivosti ima potencijal radikalno transformirati globalni bankarski sektor. Neki od razloga zašto je implementacija ESG faktora u bankarskom sektoru važna (Bruno & Lagasio, 2021):

- Upravljanje rizicima: Banke koriste ESG ocjene za procjenu i adresiranje ekoloških i društvenih rizika, uključujući one koji proizlaze iz klimatskih promjena i neetičkog ponašanja, te za integraciju ovih rizika u svoje planove upravljanja rizicima. Uzimajući u obzir ESG faktore, banke mogu otkriti moguće rizike i razviti strategije za njihovo efikasno upravljanje.
- Očekivanja dionika: Banke se suočavaju s rastućim pritiskom od strane kupaca, investitora i regulatora da provode održive i društveno odgovorne operacije. Visoke ESG ocjene mogu poboljšati reputaciju banke, privući društveno svjesne investitore i odgovoriti na rastuću potrebu za etičkim bankarskim uslugama.
- Konkurentska prednost: Banke s visokim ESG ocjenama mogu se istaknuti na tržištu, privlačeći kupce koji cijene održivost i odgovorne prakse. To može rezultirati većim tržišnim udjelom i lojalnošću kupaca, što na kraju može dovesti do dugoročne profitabilnosti.

- Regulatorna usklađenost: ESG razmatranja postala su sve važnija za regulatorne vlasti globalno. Banke s niskim ESG ocjenama mogu biti podvrgnute regulatornom nadzoru, kaznama ili ograničenjima, dok one s visokim ocjenama imaju pravo na regulatornu podršku i poticaje.
- Stvaranje dugoročne vrijednosti: Banke mogu pozitivno utjecati na društvo, doprinijeti održivom razvoju i stvoriti dugoročnu vrijednost za sve dionike integrirajući ESG razmatranja u svoje operacije. Ovaj pristup je u skladu s principima Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda (SDGs).

Banke i financijske institucije imaju jedinstvenu ulogu u društvu jer raspoređuju kapital i olakšavaju ekonomske aktivnosti. Izložene su ESG rizicima kroz svoje aktivnosti pozajmljivanja, investiranja i osiguranja. Zanemarivanje adekvatnog adresiranja ovih rizika može dovesti do štete za ugled, regulatornog nadzora, pravnih odgovornosti i financijskih gubitaka. Financijske institucije mogu doprinijeti održivom razvoju nudeći inovativne financijske proizvode i usluge koji podržavaju ekološki i socijalno odgovorne projekte. Ta rješenja uključuju zelene obveznice, investiranje s pozitivnim utjecajem, održivo kreditiranje i osiguravajuće proizvode koji potiču održive prakse. Usklađivanjem financijskih ciljeva s održivim ciljevima, banke i financijske institucije mogu stvoriti pozitivan društveni i okolišni utjecaj dok povećavaju vlastitu konkurentnost (Bauer, 2023).

S obzirom na povećanu svijest društva o klimatskim promjenama, socijalnoj nejednakosti i korporativnom nedoličnom ponašanju, kao i na sve veću potražnju investitora za održivim financijskim proizvodima, održivost i korporativno ponašanje postaju ključni faktori u reputaciji i poslovnom uspjehu financijskih institucija. Ovo ukazuje na potencijal za radikalnu transformaciju globalnog bankarskog sektora prema održivosti. Zaključno, implementacija ESG kriterija u bankarskom sektoru postaje imperativ ne samo zbog regulatornih zahtjeva i očekivanja dionika već i zbog potrebe za stvaranjem održive vrijednosti i doprinosa globalnim naporima u postizanju održivog razvoja. Banke koje uspješno integriraju ESG standarde u svoje poslovanje ne samo da će poboljšati svoju konkurentnost i reputaciju već će i aktivno sudjelovati u oblikovanju održivijeg i inkluzivnijeg globalnog financijskog sustava.

3.2. Modaliteti primjene u bankovnom sustavu

Postoji nekoliko načina kako banke mogu ugraditi ESG u svoje poslovne strategije. Misra (2022) navodi tri kategorije u koje se uklapaju:

1. Održivo financiranje: Održivo financiranje može se definirati kao poticanje ekonomskog rasta uz smanjenje pritiska na okoliš. Također uzima u obzir socijalne i korporativne upravljačke aspekte poput nejednakosti, ljudskih prava, upravljačkih struktura i naknada izvršnih direktora. Nadalje, fokusira se i na ekološke faktore kao što su ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba, očuvanje bioraznolikosti i cirkularna ekonomija. Ukratko, odnosi se na poslovne i investicijske odluke koje uz financijski povrat uzimaju u obzir i ESG faktore. Banke uključuju ESG u strategiju održivosti svog portfelja kredita kao glavnu komponentu za njegovo poboljšanje. Ugradnjom ESG-a u vlastito poslovanje, banke mogu poboljšati svoje portfelje kredita i podržati održive projekte. To se može dogoditi kada banke daju prioritet kreditima i drugim instrumentima zaduživanja za tvrtke koje imaju održivost i ESG kao stratešku obvezu. Odgovorno kreditiranje u bankarskoj industriji šalje snažnu poruku poslovnim subjektima i korporacijama koje traže pristup kapitalu.
2. Operativna učinkovitost: Agilnost, otpornost, produktivnost i ekološka održivost redefinišu operativnu izvrsnost. Globalizacija poslovanja zajedno s pandemijom Covid-19 širom svijeta intenzivirala je operativne zahtjeve za održavanje konkurentnosti i rasta. Put prema operativnoj izvrsnosti mora adresirati održivo smanjenje otpada kao dio cjelovitog rješenja za korporativne klijente. Smanjenje otpada u industrijskim i ekonomskim terminima je ključno za današnje konkurentno okruženje. Inicijative poput ovih nazivaju se vitko upravljanje, operativna izvrsnost, strategija održivosti ili slični pojmovi.
3. Odgovorno investiranje: Poznato i kao održivo investiranje ili ESG investiranje, odgovorno investiranje je najjači katalizator koji potiče ESG ekosustav za velike institucionalne investitore. To je način ulaganja u kompanije na temelju njihove predanosti ESG faktorima. Povećana svijest o klimatskim promjenama, korporativnom nedoličnom ponašanju i društvenoj nejednakosti dovela je do toga da ESG postane ključan faktor u reputaciji i uspjehu poslovanja i korporacija. To predstavlja priliku za banke i financijske institute da potaknu rast i diferenciraju se kako bi zadovoljili potrebe klijenata.

ESG kriteriji se razlikuju od sektora do sektora. Banke se u velikoj mjeri ocjenjuju na temelju sljedećih tema (Dudout & Gillet, 2020):

- Zaštita podataka i privatnost njihovih klijenata;
- Odgovorna usluga za klijente; i
- Pojava kontroverzi i reakcija.

Navedeni kriteriji posebno se analiziraju kako bi se mjerila ESG uspješnost financijskih institucija jer su posljedice „neprimjerenog ponašanja“ ovih aktera po tim kriterijima najveće za društvo i same financijske institucije prema mišljenju nekoliko vodećih tvrtki ovog sektora. Za određivanje ESG ocjena za banke, agencije za ocjenjivanje provode detaljno ispitivanje ekoloških, društvenih i upravljačkih faktora. Iako se proces, sljedeći su općeniti koraci uključeni u izračunavanje ESG ocjena za banke (KnowESG, 2023):

- Prikupljanje podataka: Ove informacije mogu uključivati financijska izvješća, izvještaje o održivosti, politike i podatke povezane s ekološkim i društvenim utjecajem banke.
- Okvir i ponderiranje ESG-a: Analiziraju se ekološki, društveni i upravljački aspekti unutar ove strukture.
- Ekološki faktori: Procjena ekološkog utjecaja banke evoluiranjem njezinih emisija ugljika, potrošnje energije, upravljanja otpadom i inicijativa za obnovljivu energiju. To uključuje ispitivanje usklađenosti banke s ciljevima vezanim za klimatske promjene, napore prema očuvanju resursa i mjere za upravljanje ekološkim rizicima.
- Društveni faktori: Procjena kako poslovanje banke utječe na društvo, uzimajući u obzir faktore kao što su politike povezane s zadovoljstvom kupaca, raznolikošću i inkluzijom, dobrobiti zaposlenika, angažmanom u zajednici, poštovanjem ljudskih prava i usklađenosti s radnim standardima.
- Upravljački faktori: Procjena okvira korporativnog upravljanja banke, strukturu upravnog odbora, prakse upravljanja rizicima, transparentnost, pridržavanje etičkih standarda i naknadu izvršnih direktora. Ova evaluacija ima za cilj odrediti sposobnost banke da učinkovito upravlja rizicima i održava odgovornost.
- Bodovanje i ponderirana agregacija: Izračun ukupne ESG ocjene dodjeljujući bodove svakom faktoru na temelju određenih kriterija procjene.
- Izvještavanje i objava.

Za evaluaciju ESG performansi banke, proces izračuna ESG ocjena uključuje detaljnu analizu ESG faktora. To se čini koristeći transparentne metodologije, jasne okvire i sveobuhvatnu analizu podataka kako bi se osigurala točnost i pouzdanost.

U prosincu 2016. godine, Europska komisija osnovala je stručnu skupinu na visokoj razini (engl. high-level expert group - HLEG) s ciljem razvoja sveobuhvatne i detaljne strategije održivog financiranja EU-a. Krajnji izvještaj skupine objavljen je 31. siječnja 2018. godine. Taj izvještaj nudi cjelovit pogled na europsko održivo financiranje i utvrđuje dva ključna imperativa financijskog sustava. Prvi je povećanje posvećenosti financija dugoročnom, inkluzivnom razvoju. Drugi cilj je unaprjeđenje financijske stabilnosti kroz poticanje svijesti o ekološkim, društvenim i upravljačkim (ESG) pitanjima pri donošenju investicijskih odluka (European Commission, 2016). Nadalje, Direktiva o Principima odgovornog ulaganja iz 2016. godine, koju podržavaju Ujedinjeni narodi, uključuje ESG razmatranja u zakonodavni okvir EU-a. Povećana pažnja zakonodavaca prema ovoj temi također je popraćena poboljšanim apetitom financijskih investitora za ESG fondovima. Prema pregledu financijske stabilnosti Europske središnje banke (engl. European Central Bank – ECB), upravljanje imovinom (engl. Assets Under Management - AUM) ovih fondova poraslo je za 170%, s 500 milijardi USD u 2015. na više od 1,3 bilijuna USD u 2020. godini (Bruno & Lagasio, 2021). Već u ožujku 2018., komisija je implementirala akcijski plan predlažući nekoliko mjera i ključnih akcija za povezivanje financija s održivošću. Ključne akcije uključuju (Dudout & Gillet, 2020):

- uspostavljanje jasnog i detaljnog EU sustava klasifikacije – ili taksonomije – za održive aktivnosti. To će stvoriti zajednički jezik za sve aktere u financijskom sektoru;
- uspostavljanje EU oznaka za zelene financijske proizvode. To će pomoći investitorima da lako identificiraju proizvode koji se usklađuju s zelenim ili nisko ugljičnim kriterijima;
- uvođenje mjera za pojašnjenje dužnosti upravitelja imovinom i institucionalnih investitora u vezi s održivošću;
- jačanje transparentnosti tvrtki u pogledu njihovih ekoloških, društvenih i upravljačkih (ESG) politika. Komisija će evaluirati trenutne zahtjeve izvještavanja za izdavatelje kako bi osigurala da pružaju prave informacije investitorima; i
- uvođenje „zelenog poticajnog faktora“ u EU pravilima o oprezu za banke i osiguravajuće kuće. To znači uključivanje klimatskih rizika u politike upravljanja

rizicima banaka i podršku financijskim institucijama koje doprinose financiranju održivih projekata.

U prosincu 2019. godine, Europska unija pokrenula je Europski zeleni plan kako bi postala prvi klimatski neutralan kontinent do 2050. godine. Ova strategija ima za cilj usvajanje mjera koje će omogućiti pojedincima i tvrtkama da promijene svoj način rada, potrošnje i investiranja postajući ugljično neutralni. U siječnju 2020., kao dio Zelenog plana, Komisija je predstavila Investicijski plan Europskog zelenog plana, koji će mobilizirati najmanje 1 trilijun eura održivih investicija tijekom sljedećeg desetljeća. Ovaj plan olakšat će javna i privatna ulaganja potrebna za prijelaz na klimatski neutralnu, zelenu, konkurentnu i inkluzivnu ekonomiju. Na razini Europske unije, uvedeni su specifični zahtjevi za objavu informacija kako bi se podržala provedba Europskog zelenog plana. Uredba o taksonomiji, koja je stupila na snagu 2020. godine, uvodi neke kriterije za klasifikaciju aktivnosti koje obavljaju industrijske tvrtke na temelju njihove ekološke održivosti (u skladu s odredbama Pariškog klimatskog sporazuma). Definicija specifičnih kriterija za klasifikaciju aktivnosti koje obavljaju industrijske tvrtke pruža veću jasnoću u pogledu ekološke održivosti poslovanja tvrtki (European Commission, 2023). Nadalje, Direktiva o izvještavanju o nefinancijskim informacijama (engl. Non-Financial Reporting Directive - NFRD) nameće dodatne zahtjeve za objavu informacija za kotirane industrijske tvrtke s više od 500 zaposlenih. Cilj ove direktive je poboljšati kvalitetu podataka dostupnih bankama i ulagateljima kako bi se financijski resursi usmjerili prema održivim ulaganjima (European Union, 2014).

Osim toga, nakon uvođenja Uredbe o kapitalnim zahtjevima (engl. Capital Requirements Regulation – CRR2), od značajnih europskih banaka očekuje se da u informacijama pruženima ulagateljima otkriju rizike povezane s ESG faktorima kojima su izloženi, te poduzete mjere za smanjenje njihove ozbiljnosti (European Union, 2019). Konačno, 2021. godine stupila je na snagu i Uredba o održivosti u sektoru financijskih usluga (engl. Financial Services Sustainability Disclosure Regulation - SFDR). Ova uredba uvodi novi skup pravila kojim je cilj učiniti profil održivosti fondova i financijskih proizvoda usporedivim i razumljivijim za ulagatelje. Nova pravila dovode do klasifikacije financijskih proizvoda u specifične tipove uključujući metrike za procjenu njihovih ekoloških, društvenih i upravljačkih (ESG) učinaka (European Commission, 2023a).

Prema regulativi o taksonomiji, Europsko bankovno tijelo (engl. European Banking Authority - EBA) zatražilo je od Europske komisije da predloži nekoliko ključnih pokazatelja performansi (KPI-jeva), zajedno s pripadajućom metodologijom za objavljivanje od strane kreditnih institucija i investicijskih firmi, o tome kako i u kojoj mjeri njihove aktivnosti kvalificiraju kao ekološki održive. U svojem mišljenju objavljenom u ožujku 2021., EBA je istaknula važnost omjera zelenih sredstava kao ključnog sredstva za razumijevanje načina financiranja održivih aktivnosti institucija i ispunjavanja ciljeva Pariškog sporazuma (EBA, 2021). Također, u ožujku 2021., EBA je objavila konzultacijski dokument o nacrtu provedbenih tehničkih standarda (engl. Implementing technical standard - ITS) o otkrivanju rizika na razini trećeg stupa (Pillar 3) u vezi s okolišnim, društvenim i upravljačkim rizicima (EBA, 2021a).

U skladu s zahtjevima utvrđenim u uredbi o kapitalnim zahtjevima (engl. Capital Requirements Regulation - CRR), nacrt ITS-a predlaže usporedive kvantitativne objave o rizicima povezanim s klimatskim promjenama, uključujući informacije o izloženostima prema sredstvima povezanim s ugljikom i sredstvima koja su izložena kroničnim i akutnim događajima klimatskih promjena. Također uključuju kvantitativne objave o radnjama za ublažavanje koje institucije poduzimaju kako bi podržale svoje suparnike u prijelazu na ekonomiju s neutralnom emisijom ugljika i prilagodbi klimatskim promjenama. Nadalje, traže od značajnih banaka da objave svoj GAR. GAR za zelena sredstva identificira sredstva institucija koja financiraju aktivnosti koje su ekološki održive prema taksonomiji EU-a, poput onih usklađenih s Europskim zelenim sporazumom i ciljevima Pariškog sporazuma. Naposljetku, nacrt ITS-a pruža kvalitativne informacije o tome kako institucije ugrađuju ESG aspekte u svoju upravu, poslovni model i strategiju te okvir upravljanja rizicima. Novi paket bankarske regulative, CRR2 i CRDV (tj. Direktiva o kapitalnim zahtjevima), također je dodijelio niz mandata Europskoj bankarskoj agenciji (EBA) za izdavanje specifičnih propisa i smjernica za banke i nadzorne organe u vezi s održivim financiranjem (Bruno & Lagasio, 2021).

Razumijevanje i primjena modaliteta ključni su za prepoznavanje i iskorištavanje mogućnosti koje ESG nudi bankarskom sektoru, od poboljšanja portfelja kredita do poticanja inovacija i povećanja konkurentnosti. Održivo financiranje ističe se kao osnova za poticanje ekonomske aktivnosti s minimalnim utjecajem na okoliš, uzimajući u obzir i društvene te upravljačke faktore. Pritom se poseban naglasak stavlja na strategije kreditiranja koje favoriziraju projekte i tvrtke predane održivosti i ESG principima. Operativna učinkovitost odnosi se na unaprjeđenje

poslovnih procesa s ciljem smanjenja otpada i poboljšanja resursne efikasnosti, dok odgovorno investiranje potiče ulaganje u tvrtke koje demonstriraju snažnu predanost ESG faktorima, pružajući tako potencijal za stabilnije i manje rizične investicije.

3.3. Posljedice primjene ekološko, društveno i upravljačkih kriterija na poslovanje banke

Primjena ekoloških, društvenih i upravljačkih (ESG) kriterija na poslovanje banke nije samo odgovor na rastući globalni trend održivosti, već i strateška odluka koja može imati dalekosežne posljedice na sve aspekte bankarskog poslovanja. Dok se svijet sve više fokusira na klimatske promjene, socijalnu pravednost i transparentno korporativno upravljanje, banke se nalaze na presudnom mjestu gdje mogu djelovati kao katalizatori pozitivnih promjena. Integracija ESG kriterija ne samo da oblikuje operativne modele i investicijske strategije banaka, već također utječe na njihovu reputaciju, odnos s klijentima i dugoročnu financijsku uspješnost. Među brojnim prednostima ESG-a mogu se izdvojiti (Mohd Radzi, Abd Hamid, & Fadhilah Ismail, 2023):

- Transparentnost i izvještavanje o operativnim aktivnostima;
- Korištenje ESG-a kao strateške prednosti u rješavanju pitanja povezanih s održivošću. Korporativna društvena odgovornost (CSR) i socijalno korporativno ulaganje (SRI) zapravo su povezani i proizlaze iz toga.

Iako bankarska industrija ne može stvoriti ozbiljne probleme onečišćenja okoliša, velike uštede mogu se postići u računima za električnu energiju, vodu, gorivo i upotrebu papira među ostalim, ako se usvoje održive mjere (Jeucken, 2010). U tom kontekstu, Jo, Kim i Park (2015) istraživali su igra li korporativna odgovornost prema okolišu ulogu u poboljšanju operativne uspješnosti u financijskom sektoru ukupno 29 zemalja, i otkrili da smanjenje ekoloških troškova donosi financijsku uspješnost nakon najmanje dvije godine, pri čemu je proces najsporiji u tržištima u razvoju i najbrži u razvijenim tržištima. Kada je riječ o socijalnoj uspješnosti u bankarskoj industriji, banke koje su više uključene u zajednicu u kojoj djeluju ostvaruju bolju uspješnost. Nastavljajući s istim stupom ESG-a, Esteban-Sanchez, de la Cuesta-Gonzalez i Paredes-Gazquez (2017) zaključili su u svojem istraživanju da banke s boljim odnosima s zaposlenicima imaju bolju financijsku uspješnost. Analizirajući korporativno upravljanje uočen je pozitivan

odnos između korporativnog upravljanja i financijske uspješnosti za uzorak banaka iz različitih zemalja, prije i tijekom financijske krize.

Istraživanje provedeno na Sveučilištu u Extremaduri koje je pokušalo istražiti mogu li politike socijalne strategije usvojene od financijskih institucija, mjerene kroz njihovu ESG uspješnost, stvoriti, uništiti ili ne značajno utjecati na vrijednost tvrtke, doprinoseći ili ne stvaranju zajedničke vrijednosti u tvrtki (Miralles-Quirós, Miralles-Quirós, & Redondo Hernandez, 2019). Njihovi ukupni rezultati otkrivaju da nema homogenosti u relevantnosti vrijednosti ekoloških, socijalnih i upravljačkih praksi usvojenih od strane odabranih banaka. No preciznije, primijetili su da postoji pozitivan i značajan odnos ekoloških i korporativnih upravljačkih praksi banaka s kreiranjem vrijednosti za dioničare. Rezultati su također otkrili da odgovorne socijalne prakse u pogledu kvalitete, sigurnosti, raznolikosti; i jednake mogućnosti u zapošljavanju, briga za ljudska prava, kao i kvaliteta i sigurnost u proizvodima i uslugama, među ostalim, smanjuju tržišnu vrijednost tvrtke. Međutim, također naglašavaju da ti rezultati isključivo postoje za banke kotirane na tržištima u razvoju i banke koje imaju svoje sjedište u zemljama građanskog prava, gdje vlasti provode ozbiljna ograničenja. Prema istraživanju Larrañaga Eguiguren (2019), kada je riječ o bankarskoj industriji, koja je jedan od stupova ekonomije, prisutnost ESG kriterija je vrlo važna. Autor također naglašava da, kada je krajnji cilj društvena promjena u društvu, rezultati neće biti vidljivi na kratki rok, ali ova promjena u svijesti trebala bi početi s malim akcijama. Na primjer, hoće li Principi odgovornog bankarstva biti učinkoviti ili ne, neće biti vidljivo barem deset godina, ali glavni cilj trebao bi biti pratiti pitanja usklađenosti strategije i davati preporuke.

Primjena ekoloških, društvenih i upravljačkih (ESG) kriterija u bankarskom sektoru nosi sa sobom znatne implikacije koje transcendiraju tradicionalni operativni okvir i poslovne strategije banaka. Uvođenje ESG standarda u bankarsko poslovanje ne samo da odražava rastuću globalnu predanost održivosti, već i omogućava bankama da se pozicioniraju kao lideri u promicanju ekološki odgovornih, socijalno inkluzivnih i etički upravljanih financijskih praksi. Do sada je prikazana složenost i raznolikost utjecaja koje ESG integracija može imati na bankarski sektor, naglašavajući kako održivi pristup može potaknuti inovacije, poboljšati odnos s klijentima i utjecati na financijsku uspješnost banaka. Iz prikazanih istraživanja proizlazi da integracija ESG faktora dovodi do bolje financijske performanse, veće inovativnosti i smanjenja rizika, čime se podiže ukupna vrijednost banaka i jača njihova konkurentna pozicija. Međutim,

prihvatanje i primjena ESG kriterija također predstavlja izazove, posebice u pogledu usklađenosti s promjenjivim regulatornim zahtjevima i rastućim očekivanjima dionika. Banke se potiču na kontinuirano praćenje i prilagodbu svojih ESG strategija kako bi ostale relevantne u brzo mijenjajućem ekonomskom i socijalnom okruženju. Zaključno, primjena ESG kriterija u bankarskom sektoru nije samo odgovornost; to je prilika za banke da doprinesu održivom razvoju i istovremeno unaprijede svoju dugoročnu uspješnost i stabilnost. Usvojene mjere u ovom kontekstu, poput poboljšanja transparentnosti, odgovornog kreditiranja i razvoja održivih financijskih proizvoda, ključni su za postizanje ovih ciljeva. Sveobuhvatno, angažman na ESG planu omogućava bankama da izgrade snažniji i otporniji financijski ekosustav koji je sposoban suočiti se s izazovima današnjice i sutrašnjice, potičući istovremeno inovacije i osiguravajući da financijske institucije djeluju u najboljem interesu društva i okoliša.

4. ANALIZA EKOLOŠKO, DRUŠTVENO I UPRAVLJAČKIH KRITERIJA U OKVIRU POSLOVANJA ERSTE&STEIERMÄRKISCHE BANK d.d.

4.1. Pozicija ekološko, društveno i upravljačkih kriterija unutar poslovanja banke

Erste&Steiermärkische Bank d.d. je važan član Erste Group, jedne od najvećih financijskih grupacija u središnjoj i istočnoj Europi. S obzirom na svoju široku paletu financijskih proizvoda i usluga, ova banka služi kao ključni financijski partner za pojedince, male i srednje poduzetnike te velike korporacije. Snažno se usredotočuje na inovacije i digitalizaciju kako bi svojim klijentima pružila efikasno i sigurno bankarsko iskustvo. Kroz angažman u zajednici i održive poslovne prakse, ERSTE banka teži biti pokretač pozitivnih promjena u društvu, istovremeno promičući odgovorno financiranje i doprinoseći ekonomskoj stabilnosti regije u kojoj djeluje. Slijedi uvid i analiza kako ERSTE banka integrira ekološke, društvene i upravljačke (ESG) kriterije u svoje poslovne operacije i strateško planiranje. S obzirom na sve veći globalni fokus na održivost i odgovorno poslovanje, ERSTE banka pristupa ESG kriterijima ne samo kao obvezi prema regulatornim zahtjevima i tržišnim očekivanjima, već i kao ključnom elementu svoje korporativne filozofije. Ovo poglavlje pruža uvid u to kako banka usklađuje svoje poslovne ciljeve s principima održivog razvoja, kako utječe na smanjenje negativnih ekoloških utjecaja, promiče društvenu pravednost i osigurava čvrsto upravljanje. Posebna pažnja posvećena je analizi praksi banke u područjima kao što su zelene financije, socijalna uključenost i transparentnost upravljanja, kao i mjere koje banka poduzima kako bi se pozicionirala kao lider u održivom bankarstvu. Razmotrit će se kako ERSTE banka koristi ESG kriterije za identifikaciju prilika i rizika, te kako to utječe na njezinu sposobnost stvaranja vrijednosti za dioničare, klijente i zajednicu u širem smislu.

ERSTE banka, kao članica šire Erste Group, značajno pridaje važnost integraciji ekoloških, društvenih i upravljačkih (ESG) kriterija unutar svojih poslovnih operacija i strategijskog planiranja. U kontekstu globalnog fokusa na održivost i odgovorno poslovanje, banka pristupa ESG kriterijima ne samo kao obvezi prema regulatornim zahtjevima i tržišnim očekivanjima, već ih smatra ključnim elementom svoje korporativne filozofije i etičkog kodeksa. Erste Group je definirala jasnu ESG strategiju, koja uključuje obećanje ključnim dionicima da će njihovi naponi u održivosti biti percipirani kao jasna vrijednost. Cilj je osigurati prosperitet klijenata

kroz savjetodavne usluge i održive financijske proizvode, razvijene s pažnjom prema pristupačnosti, sigurnosti, transparentnosti i odgovornosti prema okolišu. Banka garantira zaštitu podataka i sigurnost u svim relevantnim uslugama. ERSTE banka teži biti uzor i lider u zelenoj tranziciji, mobilizirajući resurse za klimatske akcije i ulaganja u očuvanje čiste vode te prijelaz na cirkularnu ekonomiju. Ova ambicija odražava se kroz snažnu posvećenost financijskoj uključenosti, obrazovanju i pristupačnom stanovanju, promičući rodnu raznolikost kao značajan element zdrave korporativne kulture (Erste Group, 2024).

U skladu s Direktivom EU 2014/95 koja je implementirana u hrvatsko zakonodavstvo krajem 2016., tvrtke s više od 500 zaposlenika moraju objaviti nefinancijsko izvješće. ERSTE banka na ovu obvezu odgovara objavama nefinancijskog izvješća unutar svojeg Godišnjeg izvješća, pri čemu se koristi smjernicama Globalne inicijative za izvještavanje (GRI standard). Izvješća pokrivaju ključne aspekte korporativne, društvene i ekološke odgovornosti unutar ERSTE banke. Kroz svoje godišnje nefinancijsko izvještavanje, ERSTE banka detaljno prikazuje kako integrira ESG kriterije unutar svog poslovanja, usklađujući poslovne ciljeve s principima održivog razvoja. Posebna pažnja posvećena je analizi praksi banke u područjima kao što su zelene financije, socijalna uključenost i transparentnost upravljanja. Izvještaj obuhvaća ekološku, društvenu i korporativnu odgovornost, koristeći smjernice Global Reporting Initiative (GRI standard) kao okvir za izvještavanje. Iako ERSTE banka i cijela Erste Grupa podržavaju svih 17 ciljeva održivog razvoja, banka može značajno utjecati na ostvarivanje devet ciljeva kroz strateške inicijative, preusmjeravanje financijskih tokova i prilagodbu svog poslovnog modela, uključujući (Erste Banka, 2023):

- Svijet bez siromaštva (Cilj 1)
- Zdravlje i dobrobit (Cilj 3)
- Kvalitetno obrazovanje (Cilj 4)
- Rodna ravnopravnost (Cilj 5)
- Čista voda i sanitarni uvjeti (Cilj 6)
- Pristupačna energija iz čistih izvora (Cilj 7)
- Održivi gradovi i zajednice (Cilj 11)
- Održiva potrošnja i proizvodnja (Cilj 12)
- Odgovor na klimatske promjene (Cilj 13)

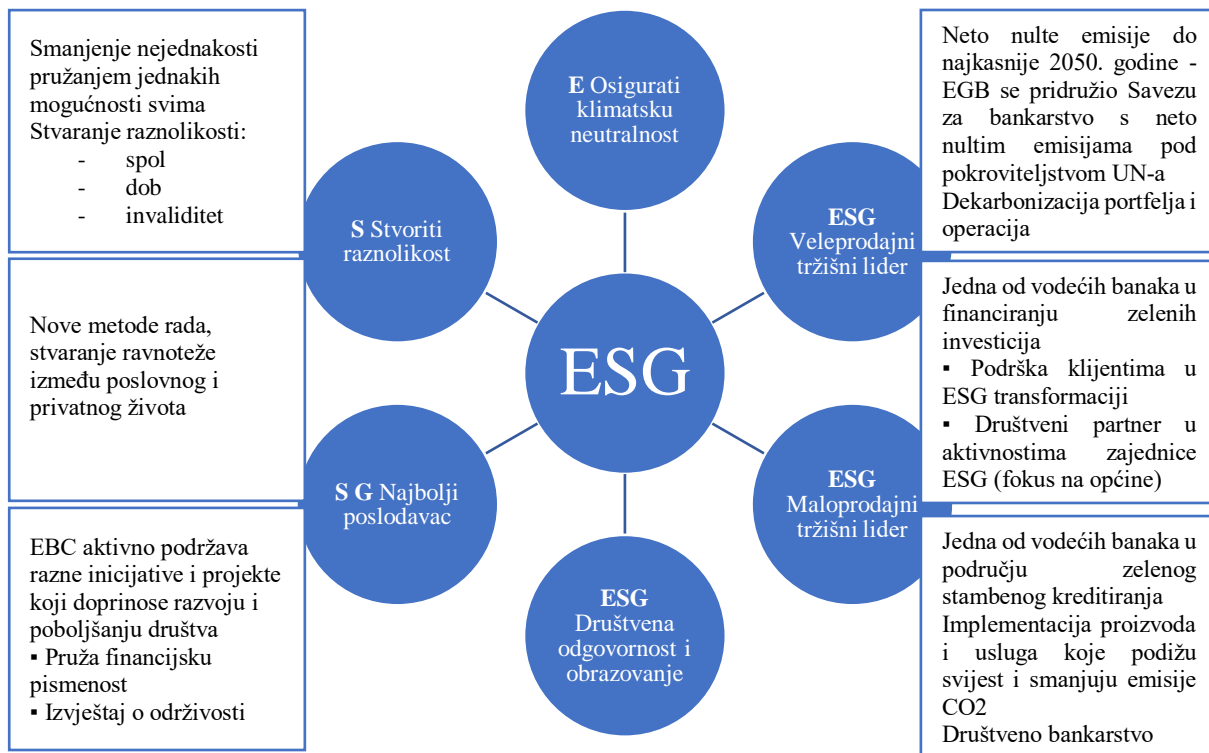
Kroz svoje inicijative, ERSTE banka demonstrira kako financijske institucije mogu igrati ključnu ulogu u promicanju održivosti i odgovornog poslovanja. Integracijom ESG kriterija

unutar svojih operacija i strateškog planiranja, banka ne samo da se usklađuje s regulatornim zahtjevima i očekivanjima tržišta već i aktivno doprinosi održivijem i pravednijem društvu. ESG kriteriji u poslovanju ERSTE banke sažeti su kroz sljedeće točke (Erste Group, 2024):

- **Održivost u Erste Grupi (ESG Strategija):** Erste Grupa je usmjerena na sigurnost prosperiteta klijenata kroz održive financijske proizvode razvijene s pažnjom prema pristupačnosti, sigurnosti, transparentnosti i odgovornosti prema okolišu. Grupa garantira zaštitu podataka i sigurnost u svim relevantnim uslugama.
- **Klima i okoliš:** Erste Grupa se usredotočuje na smanjenje financiranih emisija stakleničkih plinova i povećanje udjela održivog financiranja i investiranja, vodeći računa o kriterijima EU taksonomije za određivanje ekološki održivih gospodarskih aktivnosti.
- **Zaposlenici:** Grupa se zalaže za razvoj talenata, radno-životnu ravnotežu, pravedne radne uvjete i ne tolerira diskriminaciju.
- **Klijenti:** Naglasak je na zadovoljstvu klijenata i sigurnosti podataka, s mjerama za zaštitu informacija klijenata od neovlaštenog pristupa ili zloupotrebe.
- **Društvena odgovornost:** Erste Grupa pokreće inicijative za financijsku inkluziju, obrazovanje i pristupačno stanovanje, doprinoseći dobrobiti društva.
- **Poslovna etika:** Grupa promiče etičko ponašanje i transparentnost u bankarskim operacijama te poduzima mjere za sprječavanje korupcije i osiguravanje integriteta poslovanja.
- **Utjecaj na klimatske promjene:** Erste Grupa je posvećena Pariškom sporazumu i cilju ograničenja globalnog zatopljenja na 1,5 stupnjeva Celzijusa. Kao financijski pružatelj usluga, ne fokusira se samo na transformaciju vlastitih operacija već prije svega na učinke koje klimatske promjene imaju na njene investicijske i financijske aktivnosti.

Kroz primjenu Direktive EU o nefinancijskom izvještavanju, ERSTE banka demonstrira transparentnost i odgovornost u svim aspektima svog poslovanja. Njihova spremnost na otvoreno komuniciranje o korporativnoj, društvenoj i ekološkoj odgovornosti odražava se u detaljnim izvještajima koji pružaju uvid u njihove prakse, inicijative i postignuća u području održivosti. S posebnim fokusom na devet ključnih ciljeva održivog razvoja, ERSTE banka ističe svoju ulogu u ostvarivanju globalnih ciljeva za bolji i održiviji svijet. Shema strateških ESG stupova ERSTE banke prikazana je slikom.

Slika 2. Strateški ESG stupovi ERSTE banke

Izvor: (ERSTE&STEIERMÄRKISCHE GROUP, 2023, str. 29)

Politike Banke koje osiguravaju sveobuhvatno pokrivanje ESG faktora su:

1. Okvir za održivo financiranje Erste Grupe: Dizajniran kao sveobuhvatan okvir koji će Erste Grupi omogućiti izdavanje instrumenata održivog financiranja. na razini RH na snazi je dokument (Erste Group , 2021).
2. Politika odgovornog financiranja: Definira pravila isključenja za aktivnosti koje su kritično štetne za socijalno ili ekološko blagostanje: Načela odgovornog financiranja V3.0 (Erste Banka, 2023a)
3. Politika raznolikosti i uključenosti: Interni okvir za promicanje načela jednakih mogućnosti uključujući postavljanje internih ciljeva (Erste Banka, 2023b).
4. Kodeks ponašanja: Osnovna načela za ljudska prava, prava radnika i pravila koja uređuju ponašanje u svakodnevnim poslovnim aktivnostima (Erste Banka, 2023c).
5. Politika nagrađivanja: Definira strukturu nagrađivanja, načela i glavne ključne pokazatelje uspješnosti (KPI-je) za članove uprave i nadzornog odbora.
6. Politika definicije ESG rizika: Politika uključuje ESG faktore u procese i poslovni krajolik.

Materijalne teme koje Banka obrađuje u skladu s ciljevima održivog razvoja i GRI standarda prikazane su Tablicom 2.

Tablica 2. Analiza materijalnih tema

Dionici	TEME MATERIJALNE ANALIZE PREMA CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA	TEME MATERIJALNE ANALIZE PREMA GRI STANDARDIMA	POGLAVLJE U NEFINANCIJSKOM IZVJEŠTAJU
Klijenti	Odgovornost u poslovanju Zadovoljstvo klijenta Pravo na zaštitu osobnih podataka	Anti korupcija (GRI 205-3) Zadovoljstvo klijenta (dodatna materijalna tema)	Anti korupcija i porezna transparentnost Proizvodi i usluge Iskustvo klijenta i kontakt centar, Pravo na zaštitu osobnih podataka
Zaposlenici	Raznolikost i jednakost Edukacije i razvoj kompetencija Ravnoteža poslovnog i privatnog života te zdravlje zaposlenika	Raznolikost i jednakost (GRI 401-3, 405-1) Edukacije i obrazovanje (GRI 404-1) Promocija zdravlja (GRI 403-1, 403-3, 403-5), Fleksibilnost na radnom mjestu	Raznolikost i jednakost te sprječavanje diskriminacije Edukacije i obrazovanje Ravnoteža poslovnog i privatnog života te zdravlje zaposlenika
Društvo	Društveno bankarstvo Financijska pismenost Društvena odgovornost	Anti korupcija (GRI 205-3) Program financijske pismenosti (dodatna materijalna tema)	Dijalog s lokalnom zajednicom Škola pametnih financija Sponzorstva i donacije te humanitarne akcije
Investitori		Ekonomski rezultati	
Okoliš	Učinkovito upravljanje utjecajima na okoliš	Emisije (GRI 305-5)	Emisije Zbrinjavanje otpada
Dobavljači	Odgovornost u odabiru dobavljača	Odgovoran odabir dobavljača (GRI 308-2)	Odgovornost dobavljača

Izvor: (Erste Banka, 2023, str. 4)

Tablica 2 prikazuje analizu materijalnih tema koje ERSTE banka smatra bitnima u kontekstu održivog razvoja i izvještavanja prema GRI standardima. Tablica je podijeljena u tri stupca koji povezuju materijalne teme s njihovim relevantnim ciljevima održivog razvoja, GRI standardima i povezanim poglavljima u nefinancijskom izvještaju. Ova tablica je korisna za razumijevanje kako ERSTE banka pristupa različitim aspektima svoje korporativne odgovornosti i održivosti

te kako to komunicira kroz GRI standarde i svoje izvještaje. ESG prakse se prema ovome mogu pratiti u različitim područjima poslovanja i imaju direktan utjecaj na širu društvenu zajednicu.

Odgovornost u poslovanju, posebice prema **klijentima**, ključna je za ERSTE banku, koja kroz ponudu prilagođenih proizvoda i usluga odgovara na različite potrebe i situacije svojih klijenata. Banka je usmjerena na poticanje malih poduzetnika i inovacija te kroz svoje inicijative za društveno odgovorno bankarstvo nastoji osigurati široki pristup financijskim sredstvima i uslugama. Implementiranjem ključnih principa, politika i smjernica, ERSTE banka aktivno radi na sprječavanju korupcije, upravljanju sukobima interesa te uspostavi efikasnog sustava za prijavu nepravilnosti i zaštitu zviždača. Klijentsko iskustvo i zadovoljstvo su u središtu pažnje Erste banke, koja teži biti predvodnik u zaštiti potrošača i pružanju izvanrednih usluga. Strategija banke je pružanje vrhunskih, jednostavnih, preciznih, transparentnih i brzih usluga, uzdržavanjem visokih standarda i maksimalnu transparentnost. Ponuda proizvoda i usluga, prilagođena različitim životnim fazama klijenata, usmjerena je ka njihovom maksimalnom zadovoljstvu. Zaštita osobnih podataka drži se temeljnim pravom svakog pojedinca, posebno u bankarskom sektoru, gdje ERSTE banka kontinuirano unaprjeđuje svoje IT sustave i edukaciju zaposlenika kako bi se osigurala najviša razina zaštite podataka. Banka je posvećena zaštiti svojeg informacijskog sustava od sigurnosnih prijetnji, stalnom održavanju i poboljšanju sukladnosti s PCI/DSS standardima, prateći pritom zahtjeve Erste Grupe i nacionalnih regulatornih smjernica za upravljanje informacijskim sustavima.

Zaposlenici su u središtu ERSTE banke, s posebnim naglaskom na promicanje raznolikosti i jednakosti, uključujući rodnu ravnopravnost, koja je prepoznata kao globalni izazov koji ometa miran razvoj i napredak. Banka aktivno radi na eliminaciji bilo kakve diskriminacije, potvrđujući svoju posvećenost kroz Povelju o raznolikosti koja obvezuje na implementaciju politika raznolikosti i nediskriminacije unutar radnog okruženja. Kroz razne pravilnike, banka nastoji smanjiti neravnopravnost, potičući razvoj i edukaciju svojih zaposlenika. Konstantno usavršavanje i osobni razvoj temelj su profesionalnog napretka svakog pojedinca u ERSTE banci. Osim toga, banka teži uspostavljanju ravnoteže između poslovnog i privatnog života svojih zaposlenika, prepoznajući zdravlje i dobrobit kao ključne ciljeve. U tom kontekstu, zaposlenicima se nude razne pogodnosti poput besplatnih godišnjih zdravstvenih pregleda i organiziranih sportskih aktivnosti. ERSTE banka neprestano prati tržišne trendove i događanja

kako bi unaprijedila svoje poslovne prakse i stvorila optimalno radno okruženje za svoje zaposlenike.

Za ERSTE banku, ciljevi održivog razvoja koji se odnose na smanjenje nejednakosti, bilo da je riječ o razlikama u primanjima, geografskoj nejednakosti, rodnoj nejednakosti ili nepravednoj raspodjeli resursa prema dobi, mogu se ostvariti kroz pristup **društvenom** bankarstvu. Takav pristup omogućava jednakost prilika i pristup financijskim sredstvima kroz uključivanje i pružanje mogućnosti različitim društvenim grupama. Jedan od ključnih alata u ostvarivanju ovog cilja jest financijska edukacija, koja svima omogućava jednak polazni položaj u razumijevanju financija. Pružanje kvalitetnog obrazovanja smatra se osnovnim pravom svakog pojedinca, a znanje je ključni pokretač napretka društva. Uočivši potrebu za financijskim opismenjavanjem, ERSTE banka je 2018. godine pokrenula program besplatnih radionica i video edukacija pod nazivom „Škola pametnih financija“. Do kraja 2022. godine, program je privukao preko 11 tisuća sudionika kroz online i prisutne radionice. Osim toga, ERSTE banka je kroz svoje donatorske i sponzorske aktivnosti aktivno uključena u podršku različitim inicijativama i projektima koji doprinose razvoju društva u cjelini, kako na lokalnoj razini, tako i širom Republike Hrvatske. Banka teži održavanju dvosmjerne komunikacije s lokalnim zajednicama i visokom razinom transparentnosti u svom djelovanju.

Suočavanje s klimatskim promjenama, koje su od hipotetske budućnosti postale stvarna sadašnjost, zahtijeva aktivno djelovanje i odgovornost svih sektora društva, uključujući poslovni svijet. Prepoznajući svoju ulogu u upravljanju klimatskim promjenama i njihovim posljedicama, sve veći broj tvrtki usmjerava se prema održivijem načinu poslovanja i ekološkoj odgovornosti. U tom kontekstu, ERSTE banka usmjerava svoje poslovne procese prema smanjenju utjecaja na **okoliš**, vodeći računa o ekološkim aspektima kroz strategijsko planiranje, uspostavu politika koje definiraju relevantne standarde te kroz svakodnevne operacije, uključujući i dizajn poslovnica. Banka teži promicanju visokih ekoloških standarda ne samo unutar vlastitih operacija, već i među svojim klijentima i dobavljačima, potičući razvoj poslovnih praksi koje minimiziraju negativne utjecaje na okoliš.

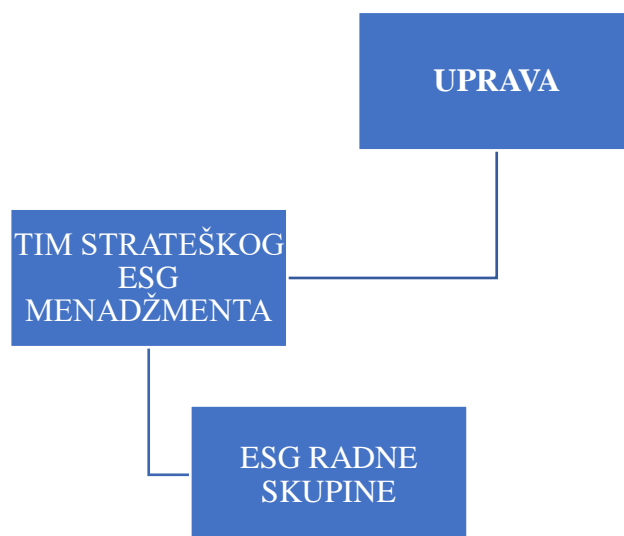
Zaključno, Erste Grupa, zajedno s ERSTE bankom u Hrvatskoj, smatra svoje **dobavljače** ključnim partnerima u promicanju održivosti svojeg poslovanja. Pri odabiru dobavljača,

prioritet se stavlja na održivost i društvenu odgovornost, birajući one kompanije koje svoje poslovanje usklađuju s globalnim standardima, uzimajući u obzir socijalne i ekološke aspekte.

4.2. Hodogram primjene ekološko, društveno i upravljačkih kriterija

Na razini banke ESG komponente integrirane su u krovnu strategiju. ESG upravljačka struktura banke prikazana je Slikom 3.

Slika 3. ESG upravljačka struktura banke

Izvor: Erste interni dokumenti

ERSTE banka usvojila je politiku kojom se utvrđuju i definiraju rizici povezani s održivošću, uključujući okolišne, socijalne i upravljačke faktore („ESG rizici“). Ova politika obuhvaća definiciju navedenih rizika kroz ciljeve koji promiču pozitivne promjene, usklađene s ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda („UN Sustainable Development Goals - SDGs“), istovremeno naglašavajući potrebu za identifikacijom, ocjenom i smanjenjem potencijalnih negativnih utjecaja putem uspostavljenih postupaka i politika. Rizici utvrđeni politikom pokrivaju tri ključna područja: poslovne i operativne aktivnosti banke s pojedinačnim klijentima, rizike povezane s dobavljačima te institucionalne rizike same ERSTE banke. ESG rizici uključuju financijske gubitke koji mogu proizaći iz negativnih događaja povezanih s okolišem, društvom ili upravljanjem, specifično:

- Okolišni rizici koji obuhvaćaju izloženost promjenama klime ili degradaciji okoliša.

- Socijalni rizici nastaju zbog kršenja osnovnih prava, nedostatka inkluzivnosti ili problema u radnim odnosima, kao i nepravednih ili netransparentnih postupaka klijenata.
- Upravljački rizici odnose se na slabe ili netransparentne prakse upravljanja, nedostatak odgovarajućih kodeksa ponašanja, uključujući pravila za sprečavanje pranja novca, mito i korupciju.

ESG rizici i njihova materijalnost procjenjuju se unutar postojećih vrsta rizika. Kriteriji za procjenu fizičkih rizika dodatno su sagledani u najnovijoj procjeni materijalnosti rizika. Politika koju je usvojila ERSTE banka uključuje:

- Ciljeve povezane s ESG,
- Identifikaciju ESG rizika i njihovih uzročnika,
- Metode za upravljanje ESG rizicima,
- Integraciju ESG rizika u poslovne procese banke.

Osnovni pristup poslovanju Erste Grupe, uključujući i ERSTE banku, temelji se na takozvanoj Izjavi o namjeni poslovanja (eng. Statement of Purpose), koja se oslanja na ukupno sedam temeljnih stupova. Ti stupovi, koji obuhvaćaju promicanje i zaštitu blagostanja, pristupačnost, neovisnost, inovacije, profitabilnost, financijsku obrazovanost i orijentaciju na ljude te posvećenost služenju društvenoj zajednici, predstavljaju šest od sedam ključnih aspekata. Ti elementi u velikoj mjeri pokrivaju ciljeve održivog poslovanja koje Grupa nastoji ostvariti. Ono što ističe Erste Grupu jest sedmi stup, poznat kao „treće pitanje“. Pri donošenju svake odluke, prvo se postavljaju pitanja „Je li to profitabilno?“ i „Je li to u skladu sa zakonom?“, no ono što razlikuje ERSTE banku i utječe na sve koje dotiče jest pitanje „Je li to moralno ispravno?“. Ovo ključno pitanje potiče ERSTE banku da razvija svoje usluge i proizvode do najvišeg standarda, čime maksimalno doprinosi pojedincima i zajednici.

Kriteriji održivog financiranja Erste Grupe za poticanje zelene transformacije definirani su u skladu s EU taksonomijom, čime se osigurava visoka razina transparentnosti. „Održivo financiranje“ i „financiranje usklađeno s EU taksonomijom“ dva su pojma koja se međusobno razlikuju, pri čemu prvo predstavlja podskup drugog, ispunjavajući specifične kriterije. Ova diferencijacija proizlazi iz složenosti EU taksonomije i njezinih ograničenja, koja trenutno

obuhvaćaju tehničke kriterije za oko 70 gospodarskih djelatnosti. Klijenti Erste Grupe suočeni su s izazovima u dokazivanju usklađenosti i kvaliteti podataka, a EU taksonomija je, zbog opsežnosti informacija, ograničena na (ne)financijske entitete podložne izvještavanju NFRD, čime se isključuje značajan dio portfelja malih i srednjih poduzeća. Upravo su ova ograničenja i fokus EU taksonomije potaknuli Erste Grupu na prilagodbu pojma „održivo financiranje“ kako bi se obuhvatila šira paleta gospodarskih aktivnosti koje, iako još nisu potvrđene kao usklađene s EU taksonomijom, mogu značajno doprinijeti zelenoj tranziciji. U skladu sa „Smjernicama za održivo financiranje – SFG“ Erste Grupe, definirani su kriteriji za identifikaciju financiranja koje pridonosi tranziciji prema klimatski neutralnom, otpornom i ekološki održivom gospodarstvu, omogućavajući usmjeravanje kapitala prema zelenoj transformaciji. Također, uzimaju se u obzir i skupine klijenata koje trenutno ne spadaju pod EU taksonomiju, kao i njihovi ograničeni kapaciteti za dostavu informacija. Dok se prioritet daje potpunom pregledu kriterija EU taksonomije, u slučajevima nedovoljnih informacija o kupcima za dokazivanje DNSH (engl. do not significant harm) ili MSS (engl. minimum safeguards) kriterija, Erste Grupa provodi internu verifikaciju. Okvir za održivo financiranje Erste Grupe uključuje:

1. Upotreba prihoda

- a. Kvalificirani Zeleni portfelji uključuju
 - i. Stambene zgrade
 - ii. Poslovne zgrade
 - iii. Obnovljiva energija (vjetar, solarna, mala hidroelektrana, geotermalna energija)
- b. Kvalificirani Socijalni portfelji uključuju
 - i. Program subvencioniranog stambenog zbrinjavanja
 - ii. Povoljno stambeno zbrinjavanje
 - iii. Financiranje financijske i socijalne uključenosti
 - iv. Financiranje pristupa osnovnim uslugama (bolnice, škole)

2. Evaluacija i odabir projekata

- a. Odbor za održivo financiranje upravlja bilo kojim budućim ažuriranjem Okvira za održivo financiranje
- b. Odabir kredita temelji se na Kriterijima prihvatljivosti definiranim u odgovarajućem odjeljku Okvira za održivo financiranje
- c. Podrška vanjskog savjetnika za postavljanje detaljnih Kriterija prihvatljivosti za Zelene zgrade

- d. Suzdržanost od transakcija koje su etički, socijalno i ekološki štetne.
Perspektiva rizika i pravila isključenja navedena su u javno dostupnoj „Politici odgovornog financiranja“
3. Upravljanje prihodima
 - a. Neto prihodi od Instrumenata održivog financiranja bit će dodijeljeni na temelju portfeljskog pristupa
 - b. Dodatni Zeleni i/ili Socijalni krediti bit će dodani u Portfelj kredita u mjeri koja je potrebna
4. Izvještavanje
 - a. Godišnja izvješća o dodjeli sredstava od Upotrebe prihoda te o ekološkim i socijalnim učincima financiranih projekata

Ključni pokazatelji koji ilustriraju utjecaj ESG kriterija na poslovanje ERSTE banke su Green Investment gdje se gleda udio zelenih investicija u portfelju banke; Interne CO2 emisije gdje pripadaju i operativne emisije, odnosno portfelj banke. To konkretno znači da svako financiranje/transakcija koju banka provodi ulazi u obračun financiranih emisija. Udio financiranih emisija, sukladno ciljevima, potrebno je smanjivati. Najveći izazov ovdje predstavlja praćenje financiranih emisija, s obzirom da ključni podatci obuhvaćaju i podatke klijenata. Ovdje ključni izazov za banku predstavljaju dostupnost i kvaliteta podataka. Što se tiče pristupa ESG-u unutar banke, ispitanica navodi kako se poseban naglasak stavlja na dosljednost i educiranost svih zaposlenika. Što se tiče odnosa prema klijentima, a u kontekstu ESG-a naglasak se stavlja na podizanje svijesti, posebno u segmentu preusmjeravanja investicija u „zelene“.

4.3. Pregled statističkih pokazatelja ekološko, društveno i upravljačkih kriterija na primjeru Erste&Steiermärkische Bank d.d.

Kao prvi dokument za analizu statistički pokazatelja odabrano je „Izvješće o alokaciji i utjecaju“ objavljeno na razini Grupe. Posljednje dostupno izvješće odnosi se na 2023. godinu. Podaci u godišnjem izvješću o alokaciji i utjecaju za 2023. godinu predstavljaju agregirane brojke za sve izdavatelje održivih financijskih instrumenata, u skladu s Okvirom o održivim financijama Grupe (SFF). Izdavanje održivih obveznica radi financiranja održive ekonomije (projekata) sastavni je dio ukupnih ciljeva održivosti koje postavljaju za sve lokacije Grupe i financijske usluge. Strateški prioritete u ostvarivanju održivosti čine „Zelena tranzicija“ i

„Socijalna inkluzija“. U izvještajnoj godini 2023., volumen izdanih održivih financijskih instrumenata povećao se za 2,424 milijuna eura te iznosi 4,513 milijuna eura na dan 31.12.2023. godine. Od toga je 4,164 milijuna eura dodijeljeno za zelene financije, čime je omogućeno smanjenje emisije CO2 za 206,356 tona (Erste Group Bank AG, 2024). U svibnju 2021. godine, Erste Group je izdala svoju prvu Održivu obveznicu kao referentnu obveznicu u iznosu od 500,000,000 eura, u skladu sa strategijom Erste Grupe da bude aktivan izdavatelj održivih financijskih instrumenata, što je otvorilo vrata za nekoliko izdanja održivih i zelenih obveznica prema Okviru održivih financija. U 2023. godini, financiranjem zelenih projekata Erste Group je dodatno doprinijela smanjenju emisija ugljičnog dioksida, čime se postepeno usmjerava prema ostvarenju ciljeva održivog razvoja i klimatskih promjena. Portfolio zelenih kredita od 2021. do 2023. godine prikazan je tablicom u nastavku.

Tablica 3. Portfolio zelenih kredita (2021.-2023.)

	2021.		2022.		2023.	
	Broj kredita	Iznos (€)	Broj kredita	Iznos (€)	Broj kredita	Iznos (€)
Zelene zgrade - Kvalificirani portfelj kredita	35	421.647.107,43	9.837	1.962.860.044,02	24.027	3.951.999.632,73
Obnovljiva energija - Projekti			49	140.562.266,66	64	211.799.504,17
Zelena financiranja		510.000.000,00		2.090.178.253,00		4.513.535.829,00

Izvor: (Erste Group Bank AG, 2024)

U razdoblju od 2021. do 2023. godine, Erste Group bilježi značajan rast u volumenu izdanih zelenih kredita u tri ključne kategorije: zelene zgrade, projekti obnovljive energije i ukupno zeleno financiranje. Kada se promatra kategorija zelenih zgrada, u 2021. godini izdano je 35 kredita ukupne vrijednosti od 421,647,107.43 eura. Godinu kasnije, broj kredita se drastično povećava na 9,837 s ukupnim iznosom od 1,962,860,044.02 eura. U 2023. godini ovaj rast se nastavlja, gdje je izdano 24,027 kredita u vrijednosti od 3,951,999,632.73 eura. Ovaj trend pokazuje snažnu orijentaciju Erste Grupe prema financiranju održivih projekata u graditeljstvu, posebice zgrada s niskom potrošnjom energije, što je u skladu s njihovom strategijom smanjenja emisija CO2. Kategorija projekata obnovljive energije također bilježi stabilan rast. U 2022. godini izdano je 49 kredita ukupne vrijednosti 140,562,266.66 eura, dok je u 2023. godini broj kredita narastao na 64, s ukupnom vrijednošću financiranja od 211,799,504.17 eura. Ova

kategorija ističe važnost ulaganja u projekte obnovljive energije, poput solarnih i vjetroelektrana, što dodatno pridonosi smanjenju emisija stakleničkih plinova i pomaže u ostvarivanju klimatskih ciljeva. Ukupno zeleno financiranje u promatranom razdoblju značajno je poraslo. Početna vrijednost od 510 milijuna eura u 2021. godini narasla je na impresivnih 4,513 milijuna eura do kraja 2023. godine. Ovaj porast pokazuje visoku razinu predanosti Erste Grupe održivom financiranju, te njihovu važnu ulogu u zelenom financiranju unutar financijskog sektora.

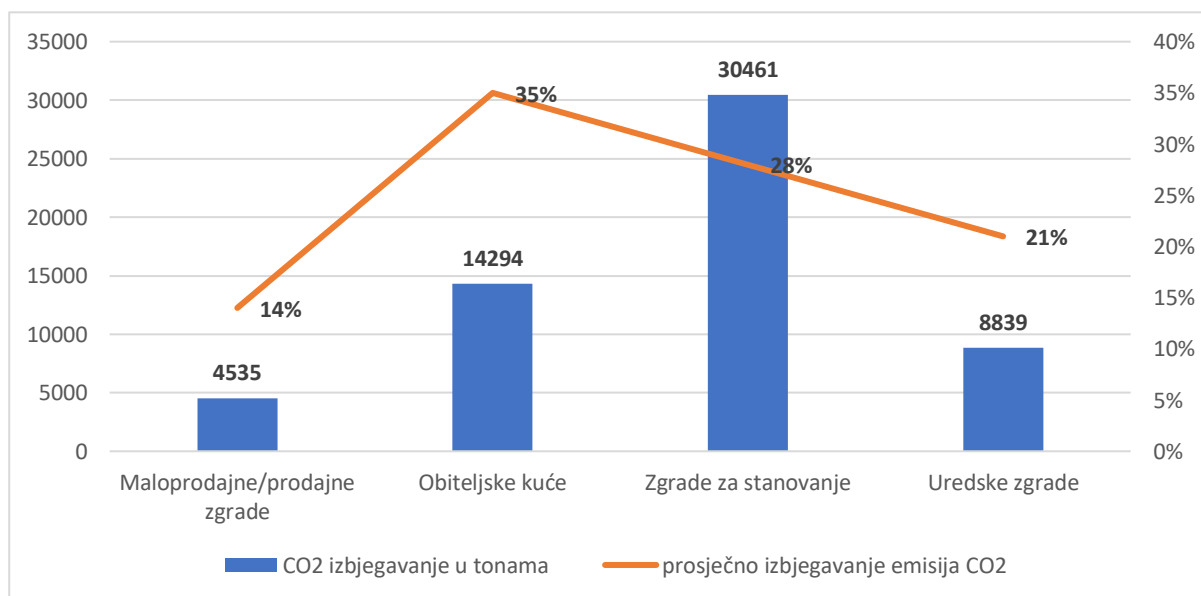
Podaci iz izvješća za 2023. godinu pokazuju kako je Erste Group postigla značajan napredak u izdavanju održivih financijskih instrumenata, pri čemu je najveći dio sredstava usmjeren na zelene financije. To je omogućilo smanjenje emisija CO₂ za 206,356 tona do kraja 2023. godine, što predstavlja rast u odnosu na smanjenje od 112,947 tona iz 2022. godine. Ovaj uspjeh izravno je povezan s rastom portfelja zelenih kredita, posebice u kategorijama zelenih zgrada i obnovljive energije. Iz svih ovih podataka vidljivo je kako Erste Group kontinuirano povećava ulaganja u projekte s pozitivnim utjecajem na okoliš, što dodatno jača njihovu poziciju u području održivog financiranja.

Kako bi se osigurao zajednički pristup ocjeni učinaka financiranih projekata, Okvir održivih financija Erste Grupe pruža popis indikatora utjecaja po kategorijama, koji se koriste za ocjenu u izvješću o utjecaju. Jedna od ključnih mjera utjecaja za održive i zelene obveznice jest izbjegavanje emisija ugljičnog dioksida, što ostaje prioritet i u 2023. godini. U 2023. godini, kroz pružanje financiranja projekata, omogućeno je izbjegavanje emisije od 206,356 tona CO₂, što predstavlja značajan porast u odnosu na 2022. godinu, kada je taj iznos bio 112,947 tona CO₂. Ovaj uspjeh postignut je financiranjem projekata obnovljive energije i zelenih zgrada. Naime, tijekom 2023. godine, Erste Group je dodijelila 211,799,504.17 eura za projekte obnovljive energije, dok je u 2022. godini taj iznos iznosio 141 milijun eura. Također, financiranje zelenih zgrada znatno je poraslo, te je u 2023. godini dodijeljeno 3,951,999,632.73 eura, dok je u 2022. godini taj iznos bio 1,962 milijuna eura. Rast financiranja ovih održivih projekata izravno je doprinio ostvarenju ambicioznih klimatskih ciljeva Erste Grupe, što uključuje povećanje ulaganja u obnovljive izvore energije te zgrade s niskom potrošnjom energije. Ova ulaganja su ključna za smanjenje emisija CO₂ i postizanje ekološke održivosti. Rezultati iz 2023. godine jasno pokazuju posvećenost Erste Grupe održivom financiranju te njezinu važnu ulogu u tranziciji prema zelenijem gospodarstvu. Ukupan volumen izdanih

održivih financijskih instrumenata u 2023. godini iznosio je 4,513 milijuna eura, što je rast u odnosu na 2,090 milijuna eura iz 2022. godine, a time je omogućeno značajno smanjenje emisija ugljičnog dioksida kroz financiranje projekata obnovljive energije i zelenih zgrada.

Zgrade i građevinarstvo su i dalje među glavnim uzročnicima globalnih emisija CO₂, a Erste Grupa prepoznaje ovu činjenicu kroz značajan udio u financiranju projekata u ovoj kategoriji kako bi se omogućila održivija budućnost. U 2023. godini, zahvaljujući ovim financiranjima, omogućena je izgradnja preko 5.607.728 četvornih metara održive bruto površine zgrada, što predstavlja značajan porast u odnosu na 2022. godinu, kada je izgrađeno 2.311.720 četvornih metara. Ove zelene zgrade omogućit će održivu upotrebu energije uz smanjene emisije ugljičnog dioksida tijekom prosječnog trajanja financiranja od 18 godina. Ukupni učinak ovih projekata biti će izbjegavanje 27% primarne potražnje za energijom, što je isti postotak kao i 2022. godine, te će omogućiti smanjenje emisija za 58.129 tona CO₂ godišnje, što predstavlja značajan porast u odnosu na 2022. godinu, kada je izbjegnuto 23.282 tona CO₂. Ova ulaganja u zelene zgrade ključna su za smanjenje emisija CO₂ i energetske učinkovitost, što dugoročno pridonosi ciljevima održivog razvoja. Izbjegavanje emisije CO₂ prikazano je Grafikonom 1.

Grafikon 1. Izbjegavanje emisije CO₂ (2023.)

Izvor: (Erste Group Bank AG, 2024, str. 20)

Doprinos svakom od utjecaja izračunava se na razini pojedinačne zgrade. Kako bi se mjerio utjecaj veće energetske učinkovitosti, zgrade se procjenjuju na temelju jednog od sljedeća dva kriterija:

- Energetski certifikati (EPC)
- Procjena temeljena na starosti zgrade

Pomoću jednog od ovih referenci, doprinos potrošnji energije i izbjegavanje emisija ugljičnog dioksida mogu se jasno procijeniti. Na razini pojedinačne zgrade, zgrada se uspoređuje s referentnim vrijednostima zemlje za određenu vrstu zgrade kako bi se utvrdilo može li se i u kojoj mjeri izbjeći potrošnja energije ili emisije, što rezultira procjenom utjecaja zgrade. Uštede energije zatim se množe tzv. „faktorom utjecaja“ kako bi se kvantificirao stvarni doprinos banke.

Energetski sektor, koji doprinosi oko 75% emisija CO₂ na razini Europske unije, i dalje predstavlja jedan od ključnih izvora emisija stakleničkih plinova. Erste Grupa je u 2023. godini kroz svoj portfelj dodijelila više od 211 milijuna eura kako bi se poboljšala održivost energetskog sektora, što je značajan porast u odnosu na 140 milijuna eura iz 2022. godine. Ova sredstva omogućila su financiranje projekata obnovljive energije diljem Europe. Za izračun utjecaja ovih ulaganja, godišnji kapacitet proizvodnje energije množi se s koeficijentom koji odražava nacionalni sastav izvora energije. Kroz ove projekte Erste Grupa je doprinijela generiranju 1,714,624 MWh obnovljive energije u 2023. godini, dok je izbjegavanje emisija stakleničkih plinova iznosilo 148,227 tona CO₂, što predstavlja značajan doprinos smanjenju emisija u energetskom sektoru. Životni vijek portfelja financiranja obnovljive energije u 2023. godini kretao se od 7 do 13 godina, pri čemu je financiranje usmjereno na projekte solarne energije, vjetroelektrane te male hidroelektrane, čime se osigurava održiviji i ekološki prihvatljiviji energetski spoj u budućnosti. Ova ulaganja predstavljaju važan korak prema dekarbonizaciji energetskog sektora i postizanju klimatskih ciljeva.

Na razini Republike Hrvatske, statistički pokazatelji ekološko, društveno i upravljačkih kriterija dostupni su u okviru Nefinancijskog izvješća, a posljednje dostupno izvješće je za 2023. godinu. ESG statistika prikazana je prema kategoriji dionika.

4.3.1. *Klijenti*

Kako bi ostvarila svoju viziju, misiju i poslovne ciljeve, ERSTE banka teži primjeni najviših etičkih standarda u korporativnom upravljanju i ponašanju svojih zaposlenika. U tom smislu, banka je uspostavila temeljna načela društveno odgovornog poslovanja te politike i smjernice za sprečavanje korupcije, upravljanje sukobom interesa i rješavanje prijavljenih nepravilnosti (tzv. whistleblowing program). Kodeksom ponašanja banke utvrđena su osnovna pravila poslovnog ponašanja zaposlenika kako bi se očuvao i unaprijedio ugled bankarstva i same banke u društvu, promičući ideju profesionalnosti, odgovornosti i transparentnosti poslovanja. Politikom upravljanja sukobom interesa i anti korupcije definirani su minimalni standardi u borbi protiv korupcije i primanja/davanja mita, kao i standardi upravljanja raznim oblicima sukoba interesa. ERSTE banka primjenjuje najviše etičke standarde korporativnog upravljanja i ponašanja te ulazi u nova poslovna područja samo ako su u skladu s relevantnim zakonima i temelje se na integritetu i najvišim etičkim standardima (Erste Banka, 2024).

Nadalje, Banka je posebno fokusirana na sprječavanje korupcije i primanja/davanja mita, što smatra posebnim oblicima sukoba interesa koji mogu dovesti do kršenja zakona. Na temelju Kodeksa ponašanja i Izjave o svrsi, banka se obvezala primjenjivati stroga pravila u suzbijanju korupcije i primanja/davanja mita te upravljanju sukobom interesa, kao što su definirani u Politici upravljanja sukobom interesa i anti korupcije. Banka ima nultu toleranciju prema bilo kojem obliku korupcije i primanja/davanja mita u odnosu na zaposlenike, upravu, klijente i poslovne partnere. U sklopu svog programa whistleblowinga, banka potiče sve svoje zaposlenike da prijave nepravilnosti poput koruptivnih radnji, kršenja propisanih procedura i akata banke (Erste Banka, 2024).

ERSTE banka kontinuirano educira svoje zaposlenike o važnosti upravljanja sukobom interesa, sprječavanju korupcije i poštivanju etičkih standarda te potiče na prijavljivanje nepravilnosti. Tijekom 2023. godine, ukupno 2.320 zaposlenika educirano je o sukobu interesa i suzbijanju korupcije, dok je 2.429 zaposlenika educirano o whistleblowing programu/prijavlivanju nepravilnosti (Erste Banka, 2024).

Odgovornost u poslovanju, posebno u interakciji s klijentima, predstavlja temeljni princip ERSTE banke koji se manifestira kroz ponudu posebnih proizvoda i usluga prilagođenih

različitim skupinama klijenata, uzimajući u obzir njihove trenutačne i buduće potrebe te životne situacije. Tijekom 2023. godine, ERSTE banka nastavila je primjenjivati dobre poslovne prakse i ponudu zelenih proizvoda. U ponudi su stambeni EKO krediti koji su dostupni građanima za kupnju, izgradnju i dogradnju stambenih nekretnina s energetske razredom A+, A i B, te se mogu koristiti za poboljšanje energetske učinkovitosti, uključujući ugradnju opreme za korištenje obnovljivih izvora energije i izvedbu toplinske izolacije stambenih objekata. Uvedeni su i krediti za eko vozila koji se koriste za financiranje vozila na električni, plug-in hibridni pogon ili pogon na vodik. Tijekom godine, banka je aktivno radila na podizanju svijesti klijenata o energetske učinkovitosti putem organizacije događaja poput dana otvorenih vrata, gdje su klijenti mogli saznati više o financiranju solarnih panela i energetske obnovi nekretnina. U suradnji s Energetskim institutom Hrvoje Požar, banka je pripremila kalkulatore za izračun ušteda u emisiji CO₂ i ekvivalent u broju posađenih stabala te period povrata investicije, koji su dostupni na web stranicama banke. Dodatno, banka nastavlja izdavati debitne kartice napravljene od recikliranog materijala s ciljem zamjene svih postojećih kartica do kraja 2026. godine.

4.3.2. Zaposlenici

ERSTE banka zapošljava ukupno 2611 osoba, od čega je 1913 žena i 698 muškaraca. Većinu zaposlenika čine osobe u dobi od 30 do 50 godina. Etičkim kodeksom propisane su mjere za suzbijanje diskriminacije, dok su postupak prijave i aktivnosti osoba ovlaštenih za rješavanje pritužbi opisani u Pravilniku o radu i Kolektivnom ugovoru. Uprava je posebnom odlukom imenovala osobe iz Sektora pravnih poslova i Sektora ljudskih potencijala koje su odgovorne za rješavanje prigovora vezanih uz zahtjeve za zaštitu dostojanstva i zaštitu od diskriminacije unutar ERSTE banke. Tijekom 2023., ukupno je provedeno 786 obrazovnih programa, od čega 334 interna i 452 vanjska. Tematika i sadržaj obuka bili su izuzetno raznoliki, obuhvaćajući područja stručnog i regulatornog usavršavanja, jačanje profesionalnih i voditeljskih vještina, te osobni razvoj, raznolikost i dobrobit (Erste Banka, 2024).

Nadalje, krajem 2023., Erste Grupa je pregledala i prilagodila svoje dugoročne ciljeve koji se odnose na strukturu visokog rukovodstva, definirane za petogodišnje razdoblje. Prema planu do kraja 2028., svaka članica međunarodne Erste Grupe trebala bi imati najmanje 30% žena u Nadzornom odboru i Upravi, te 33% na B-1 razini rukovoditelja. Kako bi se podržala ostvarenje ovih dugoročnih ciljeva, za 2024. su usvojene mjere usmjerene na promicanje žena na B-1

razini, što predstavlja osnovu za buduće menadžerske pozicije. U 2024., cilj je imati 1/3 žena među novopostavljenim B-1 rukovoditeljima te barem jednu ženu na listi nasljednika za svaku B-1 poziciju. ERSTE banka je već u 2022. godini implementirala novi proces razvoja nasljednika za B-1 pozicije, pri čemu je raznolikost, posebno u smislu spola, bila ključni kriterij pri odabiru nasljednika. Kroz taj proces, identificirana je baza potencijalnih lidera u kojoj sudjeluje nešto više od 60% žena. Time je ERSTE banka već usklađena s ciljevima Erste Grupe te aktivno potiče sudjelovanje žena na visokim menadžerskim pozicijama i rušenje „staklenog stropa“. Osim ciljeva koji su postavljeni na razini Erste Grupe, banka također prati i lokalno definirane ciljeve vezane uz strukturu visokog rukovodstva, posebno na razini Nadzornog odbora i Uprave. Za udio žena na toj razini, cilj za 2023. godinu bio je 23%, što je u potpunosti ostvareno (realizirani udio je 25%) imenovanjem nove ženske članice Nadzornog odbora (Erste Banka, 2024).

Uz sve navedeno, ERSTE banka naglasak stavlja na dobrobit zaposlenika u smislu ravnoteže poslovnog i privatnog života, kao i zdravlje zaposlenika i sigurnost. Što se politike plaća tiče, ona se provodi po načelima transparentnosti, fer pristupa i jednakosti postupanja.

4.3.3. Društvo

Tijekom posljednjih osam godina, od kada je pokrenut program društvenog bankarstva, ERSTE banka je pružila financijsku podršku više od 700 klijenata u iznosu od 17,3 milijuna eura, dok je više od 20.000 sudionika prošlo kroz edukacijske programe. U 2023. godini, ERSTE banka je izdvojila 2,6 milijuna eura za podršku poduzetnicima početnicima, posebno onima koji su nedavno pokrenuli vlastiti posao. Ovaj program potiče samozapošljavanje i razvoj poduzetništva, pružajući ne samo financijsku potporu već i besplatne online edukacije o relevantnim poduzetničkim temama te individualno savjetovanje. U protekloj godini, kroz program su izrađena 262 poslovna plana, više od 8.000 korisnika sudjelovalo je u e-learning programima, a održano je ukupno 1.360 sati savjetovanja. Više od 90% podržanih klijenata izjavilo je da bi bez podrške ERSTE banke pokrenuli svoje poslovanje kasnije, u manjem opsegu ili ga čak ne bi pokrenuli. Također, podrška je pridonijela očuvanju radnih mjesta, pri čemu je više od 90% klijenata zadržalo svoja radna mjesta, dok je 43% uspješno stvorilo nova. Više od 85% klijenata izjavilo je da se osjećaju optimističnije, stekli su više znanja i iskustva te su povećali prihode svog poslovanja (Erste Banka, 2024).

Osim podrške poduzetnicima početnicima, ERSTE banka također provodi programe podrške i financiranja neprofitnih organizacija i društvenih poduzetnika. U 2023. godini, ti su programi podržani s 2,7 milijuna eura, a sudjelovalo je 400 polaznika, uz pružanje 2500 sati savjetovanja. Zahvaljujući financijskoj i nefinancijskoj podršci ERSTE banke, više od 90% klijenata iz ovih segmenata održalo je kontinuitet svojih aktivnosti, a 67% ih je dodatno povećalo. Preko 90% izjavilo je da su sposobni bolje ili jednako ostvariti svoju misiju. Tijekom 2023. godine, u suradnji s partnerima kao što su Zaklada Solidarna, Social Prudence, Panda komunikacije i Erste zaklada, ERSTE banka je završila prvi i započela drugi ciklus programa „Ostavi dobar trag“. Ovaj program ima za cilj unaprijediti financijsku otpornost organizacija kroz poboljšanje njihovih kapaciteta za prikupljanje sredstava. Nastao je iz dugogodišnjeg iskustva inkluzivnog bankarstva, a kroz program se pruža podrška u razvoju poslovanja, strategijama prikupljanja sredstava i digitalnim kanalima, što je rezultiralo prikupljanjem više od 50 tisuća eura za provedbu programa (Erste Banka, 2024). Važna kategorija u kontekstu ESG-a je i društvena odgovornost koju ERSTE banka realizira putem dijaloga s lokalnom zajednicom, inicijativa zaposlenika, stipendija, sponzorstava i donacija i humanitarnih akcija.

4.3.4. Okoliš

ERSTE banka je usvojila Politiku zaštite okoliša koja postavlja ciljeve za smanjenje potrošnje energije i vode te minimiziranje zagađenja okoliša, što pridonosi zajednici u kojoj banka djeluje. Neki od tih ciljeva uključuju očuvanje prirodnih resursa, povećanje energetske učinkovitosti te poštivanje važećih zakonskih propisa. Banka također promiče korištenje recikliranog papira, smanjenje otpadnog papira te implementaciju sustava za razvrstavanje otpada među zaposlenicima. Dodatno, banka odabire i koristi električnu energiju iz obnovljivih izvora kako bi smanjila štetne emisije. ERSTE banka je implementirala sustav upravljanja okolišem prema normi ISO 14001:2015, koji je recertificiran krajem 2023. godine za iduće tri godine. Ovaj sustav je integriran s Sustavom za upravljanje energijom prema normi ISO 50001, što omogućuje naprednije praćenje i racionalniju potrošnju električne energije s ciljem ostvarivanja ušteda (Erste Banka, 2024).

Ključna uloga zaposlenika ERSTE banke u postizanju ovih ciljeva istaknuta je kroz edukacije o racionalnom korištenju energije, smanjenju potrošnje papira te upoznavanju sa standardom ISO 14001:2015. Edukacija o zaštiti okoliša i energetske učinkovitosti obvezna je za sve novozaposlene od 2020. godine, a u 2023. ju je prošlo 92% novih zaposlenika. Sustav

upravljanja okolišem prema normi ISO 14001:2015 podvrgnut je godišnjem vanjskom auditu, a ERSTE banka je uspješno produjila certifikat za još jednu godinu. Isto su učinili i povezana društva ERSTE banke poput Erste Card Cluba, Erste Leasinga i Erste Bank A.D. Podgorica. ERSTE banka je postavila Strateške ciljeve okoliša do 2027. godine, s ciljevima za smanjenje potrošnje električne energije, toplinske energije i CO₂ emisija do 3% u odnosu na referentnu godinu 2021 (Erste Banka, 2024).

U okviru Erste Grupe, CO₂ emisije se prate u svim zemljama u kojima posluje, koristeći podatke kao što su potrošnja raznih energenata, količina freona (plinova u rashladnim sustavima) te kilometraža službenih vozila. Podaci o okolišu na razni Grupe dostupni su za 2022. godinu, a Tablicom 4 u nastavku prikazani su podaci za banku u RH.

Tablica 4. Podaci o okolišu za 2022. i 2021. godinu – Erste Hrvatska

	Mjera	2021	2022	2023
Puno radno vrijeme ekvivalenti (FTE)	broj	3.023	3.178	3.136
Neto površina	m ²	64.737	64.904	66.949
Ukupna potrošnja energije	<i>MWh</i>	19.144	18.467	17.838
Prosječna potrošnja električne energije po četvornom metru	<i>kWh/m²</i>	193	185	178
Prosječna potrošnja energije za grijanje po kvadratnom metru.	<i>kWh/m²</i>	74	64	55
Ukupna unutarnja potrošnja energije po ekvivalentnom punom radnom vremenu (FTE).	<i>MWh/FTE</i>	6	6	6
Udio zelene električne energije	%	85%	85%	84%
Udio električnih automobila u voznome parku	%	3%	3%	6%

Izvor: (Erste Group, 2024, str. 31)

Tablica prikazuje usporedbu podataka o okolišu za Erste Hrvatska za 2021., 2022. i 2023. godinu. Broj ekvivalenata punog radnog vremena (engl. Full-time equivalent - FTE) smanjio se s 3.178 u 2022. na 3.136 u 2023. godini, nakon porasta u odnosu na 2021., kada je iznosio 3.023. Ukupna potrošnja energije nastavila se smanjivati, s 19.144 MWh u 2021. na 18.467 MWh u

2022., te dalje na 17.838 MWh u 2023. godini, što ukazuje na kontinuirani napredak u smanjenju potrošnje energije. Smanjenje se također primjećuje u prosječnoj potrošnji energije za grijanje po kvadratnom metru, koja je pala s 74 kWh/m² u 2021. na 55 kWh/m² u 2023. godini, čime se potvrđuje dodatno poboljšanje u energetskej efikasnosti zgrada. Zanimljivo je da se udio zelene električne energije, iako visok, blago smanjio s 85% u 2021. i 2022. godini na 84% u 2023., što ipak sugerira stabilan fokus na korištenju obnovljivih izvora energije. Istovremeno, udio električnih automobila u voznom parku značajno je porastao s 3% u 2021. na 6% u 2023., što ukazuje na jačanje napora Erste Hrvatske prema održivijem transportu i smanjenju emisija u ovom segmentu poslovanja. Sveukupno, podaci za 2023. godinu potvrđuju nastavak trenda smanjenja energetske potrošnje i poboljšanja energetske efikasnosti, uz zadržavanje fokusa na korištenju zelenih tehnologija i rješenja.

Za 2024. godinu, Erste Grupa postavila je ambiciozne ciljeve koji uključuju nastavak svojih napora prema smanjenju emisija stakleničkih plinova i dekarbonizaciji poslovanja. Njihov dugoročni cilj je postizanje statusa net-zero za operativne emisije do 2030. godine, smanjenjem emisija Scope 1 i Scope 2 za 80% u odnosu na baznu 2017. godinu. Za 2024., grupa planira ažurirati svoje ciljeve na temelju ostvarenih rezultata, jer su već unaprijed ostvarili svoj cilj za 2025. godinu, smanjujući emisije na 24.411 tCO₂e, što je 66% smanjenje u odnosu na 2017. godinu. U vezi s emisijama Scope 3, koje uključuju operativne emisije vezane uz ponašanje zaposlenika (npr. mobilnost), planirano je da se 2024. godine uvedu nove upute za održivo poslovanje, s naglaskom na održivu mobilnost i poticanje niskougljičnih opcija za putovanje na posao. Očekuje se da će ova inicijativa omogućiti postavljanje novih ciljeva za smanjenje emisija Scope 3. Erste Grupa također planira povećati udio električnih vozila u svom voznom parku, koji je u 2023. godini iznosio 14%, a podržat će zaposlenike u prijelazu na održiviju mobilnost putem programa dijeljenja automobila. Cilj je do 2030. godine postići potpuno električni vozni park. Što se tiče financiranja, Erste planira proširiti financiranje projekata obnovljive energije i postaviti ambiciozne ciljeve u sektoru održivog financiranja, s ciljem da 25% portfelja korporativnog financiranja bude posvećeno održivom financiranju do 2026. godine. Također, u sektoru maloprodajnih hipoteka, planirano je da 15% portfelja služi financiranju održivih zgrada do 2027. godine (Erste Banka, 2024).

4.3.5. Dobavljači

Erste Grupa smatra svoje dobavljače partnerima u unapređenju održivosti svog poslovanja. Prilikom odabira dobavljača, naglasak se stavlja na održivost i društveno odgovorno poslovanje, te se preferiraju kompanije koje djeluju u skladu s globalnim standardima koji uključuju socijalne i ekološke aspekte. Erste Group Procurement (EGP) je specijalizirana tvrtka unutar Erste Grupe koja se bavi nabavom. Njen osnovni cilj je osigurati transparentnu i poštnu nabavu i opskrbu. Ključni element je zadovoljenje potreba Erste Grupe za domaćim i međunarodnim proizvodima i uslugama, isporučenim na vrijeme i u skladu s visokim standardima kvalitete, uz najpovoljnije uvjete (Erste Banka, 2024).

Dobavljači Erste Grupe su obvezni pridržavati se propisanih standarda u područjima poslovne etike, zaštite okoliša i ljudskih prava. Očekuje se da će partneri, prilikom ispunjavanja svojih ugovornih obveza, poštivati nacionalne i lokalne zakone i propise, te se angažirati za zaštitu okoliša, promovirati zdravlje i sigurnost te se boriti protiv korupcije. Erste Grupa i ERSTE banka u Hrvatskoj ističu da nisu otkriveni stvarni ili potencijalni negativni utjecaji na okoliš unutar svojih opskrbnih lanaca, te da nije raskinut nijedan ugovor s dobavljačem zbog značajnog stvarnog ili mogućeg negativnog utjecaja na okoliš. Prilikom odabira dobavljača, uzima se u obzir i društvena odgovornost, a upitnici obuhvaćaju pitanja kao što su dječji rad, iskorjenjivanje prisilnog rada, borba protiv diskriminacije kod zapošljavanja te druge socijalne kriterije (Erste Banka, 2024).

4.4. Intervju s ESG koordinatoricom ERSTE banke

Za potrebe prikaza i analiza hodograma primjene ekološko, društveno i upravljačkih kriterija proveden je intervju s ESG koordinatoricom ERSTE banke Anicom Petričević koja je na toj poziciji u banci od 2021. godine. Ovaj intervju ima za cilj pružiti uvid u pristup ERSTE banke ESG kriterijima, uključujući povijesni razvoj, trenutnu implementaciju i buduće planove, kao i izazove i prednosti koje donosi njihova primjena. Naglasak je na tome kako banka balansira između ostvarivanja poslovnih ciljeva i poštivanja ESG principa, te kako ovi kriteriji utječu na odlučivanje i poslovanje banke na dugoročnoj osnovi. Važno je napomenuti da su sva pitanja usmjerena na pružanje općih informacija koje su u skladu s politikom banke i zaštitom tajnosti podataka. Cilj ovog intervjuja nije samo istražiti trenutno stanje ESG inicijativa unutar ERSTE

banke, već i razumjeti kako banka vidi svoju ulogu i odgovornost u promicanju održivog i društveno odgovornog poslovanja.

Pitanja:

1. Teorijska osnova ESG-a:

P: Kako biste opisali značaj ESG kriterija iz vaše profesionalne perspektive?

O: Iz moje profesionalne perspektive, ESG kriteriji igraju ključnu ulogu u modernom financijskom sektoru. ESG nije nova tema, već je društveno odgovorno poslovanje prisutno u bankama već desetljećima. Međutim, kroz regulaciju i potpisivanje Pariškog sporazuma, ESG je postao jedna od ključnih aktivnosti banke. ESG obuhvaća ključne čimbenike rizika, posebno u financijskom sektoru, gdje se ti rizici trebaju detektirati i ublažavati kako bi se osigurala održivost poslovanja i dugoročni uspjeh.

P: Možete li pojasniti ključne trenutke u povijesnom razvoju ESG kriterija unutar financijskog sektora?

O: Povijesno gledano, društveno odgovorno poslovanje u financijskom sektoru započelo je mnogo prije nego što su formalno uvedeni ESG kriteriji. Međutim, ključni trenutak je bio potpisivanje Pariškog sporazuma, koji je postavio temelje za strateški pristup ESG-u. Također, uvođenje EU taksonomije i regulacije potaknulo je veće uključivanje ESG aspekata u svakodnevne bankarske operacije i donošenje odluka. ESG se iz koncepta transformirao u integrirani dio poslovne strategije banaka.

P: Kako ekološki, društveni i upravljački aspekti utječu na odluke o investiranju i poslovanje u banci?

O: Ekološki, društveni i upravljački aspekti integrirani su u sve procese i cjelokupno poslovanje banke. Kroz „ESG Factor Heatmap“, banka identificira industrije osjetljive na ESG rizike i razvija industrijske strategije i standarde kreditiranja koji podupiru upravljanje portfeljem s obzirom na ESG čimbenike. Ovo utječe na odluke o financiranju, pri čemu se ESG analiza

provodi za velike korporativne klijente putem internog ESG upitnika. ESG kriteriji pomažu banci u procjeni kako će određeni rizici i prilike utjecati na klijente i njihovo poslovanje.

2. Primjena ESG kriterija u financijskom sektoru

P: Kako ERSTE banka implementira ESG kriterije u svoje poslovanje?

O: ERSTE banka je integrirala ESG u svoju krovnu strategiju, bez stvaranja zasebne ESG strategije. ESG faktori ugrađeni su u okvir upravljanja rizicima i definiranje strategija za različite industrije. U praksi, svaki sektor ima odgovorne osobe za ESG aktivnosti, a ESG se provodi decentralizirano. Banka koristi alat „ESG Factor Heatmap“ kako bi identificirala industrije osjetljive na ESG rizike, a u kreditnim procesima koristi interne sustave za ocjenu ESG rizika kod klijenata.

P: Možete li navesti primjere modaliteta primjene ESG kriterija u bankovnom sustavu i kako oni utječu na poslovanje banke?

O: Primjeri uključuju implementaciju ESG kriterija u kreditne procese putem obveznog ESG upitnika za velike klijente, prikupljanje podataka o ESG relevantnim čimbenicima, te izradu industrijskih strategija usklađenih s ESG standardima. Ovaj modalitet omogućuje banci bolje upravljanje rizicima i prilagođavanje poslovanja ekološkim, društvenim i upravljačkim izazovima, te pridonosi zelenoj transformaciji portfelja banke.

P: Koji su izazovi i prednosti koje banka susreće prilikom primjene ESG kriterija?

O: Glavni izazovi uključuju dostupnost i kvalitetu podataka, osobito kada je riječ o financiranim emisijama. S druge strane, prednosti su smanjenje rizika povezanih s okolišnim i društvenim čimbenicima, kao i mogućnost pozicioniranja banke kao lidera u održivom financiranju. Primjena ESG kriterija omogućuje banci preusmjeravanje investicija prema održivijim sektorima i dugoročno smanjenje rizika.

3. Specifična primjena u Erste&Steiermärkische Bank d.d.

P: Kako se pozicija ESG kriterija manifestira unutar poslovnih strategija ERSTE banke?

O: ESG kriteriji su integralni dio poslovnih strategija ERSTE banke. Ne postoji zasebna ESG strategija, već su komponente ESG-a integrirane u krovnu strategiju. ESG je ugrađen u sve procese, od upravljanja rizicima do financiranja i internih operacija, čime se osigurava da poslovanje bude usklađeno s ciljevima održivog razvoja.

P: Možete li opisati hodogram procesa implementacije ESG kriterija u banci?

O: Proces implementacije započinje analizom postojećeg stanja, identificiranjem nedostataka i područja za poboljšanje. Nakon toga slijedi definicija smjera u kojem banka želi ići te uspostava upravljačke strukture. ESG faktori su zatim integrirani u sve poslovne procese, uključujući upravljanje rizicima i financiranje.

P: Koji su ključni statistički pokazatelji koji ilustriraju utjecaj ESG kriterija na poslovanje ERSTE banke?

O: Ključni pokazatelji uključuju udio zelenih investicija u portfelju banke, interne CO2 emisije, te udio financiranih emisija. Banka redovito prati ove pokazatelje kako bi osigurala postizanje ciljeva održivosti i smanjenje rizika povezanih s okolišem, društvom i upravljanjem.

P: Imate li preporuke za unaprjeđenje budućih promjena regulatornog okvira u kontekstu ESG-a?

O: Preporuke uključuju jačanje suradnje među financijskim institucijama i dionicima kako bi se olakšala primjena ESG regulacije, te unaprjeđenje dostupnosti i kvalitete podataka vezanih za ESG faktore. Ključno je podizanje svijesti unutar institucija, kao i kod šire javnosti, kako bi se osigurala potpuna primjena ESG kriterija.

4. Zaključak i perspektive

P: Kako vidite budućnost ESG-a u financijskom sektoru i koje su ključne promjene koje očekujete?

O: Očekujem da će ESG postati sve važniji dio poslovanja financijskih institucija, posebno s obzirom na globalne klimatske ciljeve i pritisak regulacije. Financijske institucije igrat će ključnu ulogu u postizanju ciljeva održivog razvoja, što će zahtijevati stalnu prilagodbu i inovacije u poslovanju.

P: Koji su sljedeći koraci za ERSTE banku u smislu daljnjeg integriranja ESG kriterija?

O: Sljedeći koraci uključuju daljnje integriranje ESG rizika u poslovne procese, jačanje kapaciteta za prikupljanje i analizu podataka vezanih uz ESG faktore, te širenje zelene ponude proizvoda i usluga. Banka će također nastaviti s educiranjem zaposlenika i klijenata o važnosti ESG-a.

P: Imate li poruku za druge financijske institucije koje razmatraju jaču implementaciju ESG kriterija?

O: Poruka je da financijske institucije ne mogu djelovati pojedinačno, već je potrebna suradnja svih ključnih dionika. Važno je ulagati u edukaciju i svijest o ESG-u, kako bi se olakšala primjena kriterija i osigurao dugoročni održivi uspjeh.

5. Dodatna pitanja

P: Kako banka komunicira svoje ESG inicijative klijentima i dionicima?

O: Banka komunicira svoje ESG inicijative putem redovitih izvješća, uključujući godišnja izvješća o održivosti i posebne izvještaje o dodjeli sredstava od instrumenata održivog financiranja. Također, organiziraju se edukativne radionice i savjetovanja za klijente kako bi se povećala svijest o ESG-u.

P: Kako se obrazovanje i osvješćivanje zaposlenika o ESG-u provodi unutar ERSTE banke?

O: Unutar banke, obrazovanje zaposlenika o ESG-u provodi se putem internih treninga, radionica i digitalnih platformi. Naglasak je na dosljednom i kontinuiranom podizanju svijesti svih zaposlenika o važnosti ESG-a, kako bi se osigurala pravilna primjena kriterija u svakodnevnom radu.

Tekst i intervju koji analiziraju primjenu ekoloških, društvenih i upravljačkih (ESG) kriterija unutar ERSTE&Steiermärkische Bank d.d. pružaju detaljan i argumentiran prikaz integracije tih faktora u poslovanje banke. Važno je istaknuti nekoliko ključnih elemenata koji ovu studiju čine relevantnom i primjerom dobre prakse u financijskom sektoru. Prvo, evidentno je da je ESG duboko integriran u poslovne procese ERSTE banke. Ovdje se ne radi o formalnom ispunjavanju regulatornih zahtjeva, već o strateškoj odluci banke da ESG faktore uvrsti kao temeljne stupove svojeg poslovanja. Ovo pokazuje visoku razinu osviještenosti menadžmenta banke o nužnosti prilagodbe globalnim trendovima održivog razvoja. Na temelju intervjua, može se zaključiti kako je banka prepoznala Pariški sporazum i EU taksonomiju kao ključne pokretače transformacije prema održivom financiranju. Integracija ESG-a kroz alate poput „ESG Factor Heatmap“ za identifikaciju sektora s visokim rizikom naglašava pristup banke koji se temelji na podacima, što omogućava bolje upravljanje rizicima i stvaranje održivih portfelja.

Osim ekoloških aspekata, analiza jasno ukazuje na posvećenost ERSTE banke društvenim i upravljačkim kriterijima. Banka, primjerice, aktivno promiče rodnu ravnopravnost i inkluzivnost, što je dodatno potvrđeno ciljevima vezanima uz udio žena na rukovodećim pozicijama. Ova praksa pokazuje da ESG faktori nisu isključivo povezani s okolišnim pitanjima, već uključuju širi društveni kontekst koji pridonosi održivosti na više razina. Istraživački aspekt ovog rada ističe i metodološki pristup uvođenju ESG-a u poslovanje banke. Naime, banka je provela detaljnu analizu postojećeg stanja, identificirala područja za poboljšanje te definirala upravljačke strukture za implementaciju ESG kriterija. Ovaj procesni pristup omogućuje praćenje napretka u implementaciji ESG-a, a rezultati iz 2023. godine ukazuju na značajne pomake, posebice u području smanjenja emisija CO₂ i povećanja ulaganja u obnovljive izvore energije.

Unatoč zapaženim uspjesima, intervju i analiza ne prikrivaju izazove s kojima se banka suočava, posebno u pogledu dostupnosti i kvalitete podataka potrebnih za praćenje financiranih emisija. Ova kritička svijest ukazuje na visoku razinu transparentnosti banke, što je ključan element u istraživačkom kontekstu jer omogućuje objektivnu evaluaciju postignuća i identificiranje područja za daljnja istraživanja i poboljšanja. Konačno, analiza i intervju daju uvid u buduće planove banke, što omogućava istraživačima da procijene potencijal za daljnji razvoj održivih praksi u financijskom sektoru. Planirani ciljevi, poput smanjenja emisija Scope 1 i Scope 2 te povećanja udjela održivih financijskih proizvoda, jasno pokazuju da banka vidi ESG kao dugoročno strateško usmjerenje. Takav pristup ne samo da pozicionira banku kao lidera u održivom financiranju, već također pruža znanstvenoj zajednici konkretan primjer kako se ESG kriteriji mogu integrirati u složene financijske sustave na održiv način. Zaključno, analiza ESG praksi ERSTE banke može poslužiti kao relevantan model za istraživačke studije koje se bave primjenom održivih praksi u financijskom sektoru. Banka demonstrira kako se kroz stratešku primjenu ESG kriterija mogu ostvariti mjerljivi ekološki i društveni rezultati, uz istovremeno suočavanje s izazovima specifičnim za ovu industriju.

4.5. Preporuke za unaprjeđenje budućih promjena regulatornog okvira

Raspravljajući o integraciji ekoloških, društvenih i upravljačkih (ESG) kriterija unutar poslovanja ERSTE banke, ključno je istaknuti njihov značajan doprinos ne samo u smislu odgovornog poslovanja već i u kreiranju održive vrijednosti za širu zajednicu. ERSTE banka, kao dio veće Erste Group, usvojila je pristup koji ESG kriterije stavlja u središte svojih strateških i operativnih odluka. Ovo usklađivanje s ESG standardima odražava se kroz niz inicijativa i praksi koje banka provodi, ali također ukazuje na prostor za dodatna poboljšanja i izazove s kojima se banka suočava u kontekstu brzih promjena tržišnih, regulatornih i okolišnih uvjeta.

ERSTE banka pokazuje snažnu predanost smanjenju negativnih ekoloških utjecaja kroz financiranje projekata obnovljive energije i energetske učinkovitosti, promicanje zelenih financija i razvoj proizvoda namijenjenih poticanju održive potrošnje. Ove inicijative su hvalevrijedne i služe kao primjer kako financijske institucije mogu aktivno doprinijeti borbi protiv klimatskih promjena i promicanju održivog razvoja. U području društvene odgovornosti, banka ulaže u zajednicu kroz programe financijske inkluzije, obrazovanja i podrške malim i

srednjim poduzetnicima. Takve aktivnosti ne samo da pomažu u izgradnji otpornijeg i inkluzivnijeg društva već i stvaraju temelje za dugoročnu ekonomsku stabilnost i rast. Upotreba robusnih upravljačkih praksi, uključujući transparentnost i odgovornost u izvještavanju, ključna je za održavanje povjerenja dionika i osiguranje usklađenosti s regulatornim zahtjevima. Banka također demonstrira predanost etičkim standardima i borbi protiv korupcije, što dodatno potvrđuje njezin integritet i posvećenost održivosti.

Iako su postignuti znatni napreci, ERSTE banka, kao i cijela financijska industrija, suočava se s nizom izazova u potpunoj integraciji i provedbi ESG kriterija. Jedan od glavnih izazova je dostupnost podataka, kao i stalna potreba za usklađivanjem s promjenjivim regulatornim zahtjevima i očekivanjima dionika, što zahtijeva kontinuirano praćenje, prilagodbu i inovaciju u ESG praksama. Daljnji razvoj zelenih financijskih proizvoda i usluga te unapređenje financijske edukacije ključni su za poticanje održive potrošnje i investicija među klijentima. Banka se također suočava s izazovom mjerenja i izvještavanja o stvarnom utjecaju svojih ESG aktivnosti, što zahtijeva razvoj sofisticiranijih metoda i alata za kvantifikaciju ekoloških i društvenih koristi.

Za daljnje unapređenje svojih ESG praksi, ERSTE banka bi trebala nastaviti s inovacijama u proizvodima i uslugama, proširiti svoje obrazovne programe i ojačati partnerstva s drugim sektorima društva. Također, važno je aktivno sudjelovati u kreiranju povoljnog regulatornog okvira koji podupire održive financije i olakšava tranziciju prema održivoj ekonomiji. Kroz sve ove napore, ERSTE banka ne samo da može dalje unaprijediti svoj pozitivan doprinos društvu i okolišu već i osigurati svoju dugoročnu održivost i uspjeh u sve konkurentnijem i reguliranijem financijskom sektoru. Ova nastojanja su od ključne važnosti ne samo za banku i njezine dionike već i za širu zajednicu kojoj banka služi, pružajući vrijedan doprinos globalnim naporima u postizanju održivog razvoja. U ovom kontekstu, banka može biti podrška razvoju nacionalnog regulatornog okvira. ERSTE banka može aktivno sudjelovati u razvoju i usvajanju nacionalnog regulatornog okvira koji promiče održive financije, uključujući poticanje vlade i regulatornih tijela na usvajanje sličnih pravila i standarda kako bi se osigurala visoka razina ESG praksi u cijelom financijskom sektoru. Sljedeće preporuka za unaprjeđenje budućih promjena regulatornog okvira odnosi se na intenziviranje dijaloga s regulatornim tijelima i ostalim relevantnim dionicima, uključujući nevladine organizacije, akademsku zajednicu i druge financijske institucije, kako bi se razvijali i promovirali visoki ESG standardi i prakse.

To može uključivati sudjelovanje u radnim grupama, okruglim stolovima i konferencijama posvećenima održivim financijama. Ovdje treba spomenuti i daljnje poticanje transparentnosti i izvještavanja. Rad s regulatorima na uspostavi jasnih smjernica i zahtjeva za izvještavanje o ESG praksama i utjecajima, kako bi se osigurala visoka razina transparentnosti i omogućilo dionicima da donose informirane odluke. Kroz implementaciju ovih preporuka, ERSTE banka ne samo da može poboljšati svoje interne ESG prakse već i aktivno doprinijeti razvoju pozitivnog regulatornog i operativnog okruženja za održivo bankarstvo.

5. ZAKLJUČAK

Primjena ESG kriterija nije samo etička obveza, već se pokazuje i kao ekonomski razborit izbor koji može značajno poboljšati operativne modele, investicijske strategije, reputaciju, odnos s klijentima te dugoročnu financijsku uspješnost banaka. Uvođenje ESG standarda u bankarsko poslovanje omogućava bankama da djeluju kao katalizatori pozitivnih promjena, potičući inovacije i unapređujući konkurentnost. Kroz različite aspekte, od transparentnosti i izvještavanja o operativnim aktivnostima do upravljanja rizicima i regulatorne usklađenosti, banke koje integriraju ESG principe u svoje poslovne strategije ne samo da odgovaraju na globalne trendove održivosti, već i aktivno sudjeluju u oblikovanju održivijeg i inkluzivnijeg globalnog financijskog sustava.

Kroz analizu postojećih praksi i regulativa, pokazano je da banke imaju ključnu ulogu u poticanju ekonomske aktivnosti uz minimalni utjecaj na okoliš, osiguravanje društvenog napretka i transparentnost upravljanja. U tom kontekstu, ESG predstavlja sveobuhvatan pristup koji uzima u obzir financijsku uspješnost, ali i doprinos održivom razvoju. Dakle, ESG nije samo pitanje dodavanja vrijednosti za dionike, već je ključno za dugoročnu održivost i uspješnost bankarskog sektora. Kroz primjenu modaliteta poput održivog financiranja, operativne učinkovitosti i odgovornog investiranja, banke mogu unaprijediti svoje poslovanje i doprinijeti širem cilju održivog razvoja. Ovi pristupi omogućuju bankama da se suoče s izazovima kao što su klimatske promjene, socijalna nejednakost i potreba za transparentnim korporativnim upravljanjem, čime se postavlja temelj za održivi financijski sustav.

Integracija ESG kriterija u srž poslovanja ERSTE banke nije samo refleksija odgovornog poslovanja, već je i pokazatelj predanosti kreiranju održive vrijednosti za širu zajednicu. Kao dio Erste Group, banka se suočava s izazovima koji prate brze promjene u tržišnim, regulatornim i okolišnim uvjetima, ali i pruža primjer kako financijske institucije mogu biti pokretači pozitivnih promjena kroz promicanje održivih financija, energetske učinkovitosti i društvene odgovornosti. Međutim, unatoč postignućima, prostor za daljnje poboljšanje ostaje značajan, posebno u kontekstu razvoja zelenih financijskih proizvoda, unapređenja financijske edukacije i izazova povezanih s mjerenjem stvarnog utjecaja ESG aktivnosti. Stoga, kontinuirane inovacije, proširenje obrazovnih programa i jačanje partnerstava postaju ključni elementi za daljnji razvoj i osiguranje dugoročne održivosti banke. U svjetlu ovih izazova,

regulatorni okvir igra ključnu ulogu u oblikovanju uvjeta za održivo bankarstvo. Kroz aktivno sudjelovanje u razvoju i usvajanju nacionalnog regulatornog okvira, ERSTE banka može doprinijeti stvaranju povoljnog okruženja za održive financije. Intenziviranje dijaloga s regulatornim tijelima i dionicima, kao i poticanje transparentnosti i izvještavanja, neophodno je za promicanje visokih ESG standarda i praksi.

Kroz implementaciju preporučenih strategija i aktivno sudjelovanje u oblikovanju regulatornog okvira, ERSTE banka ima priliku ne samo unaprijediti svoje poslovanje već i postati ključni akter u promicanju održivog razvoja u financijskom sektoru. Ovo ne samo da potvrđuje bankinu predanost održivosti, etici i društvenoj odgovornosti, već pruža i temelj za izgradnju otpornijeg i inkluzivnijeg društva. Aktivnim angažmanom i liderstvom u održivim praksama, ERSTE banka može osigurati svoju dugoročnu održivost i uspjeh, pružajući vrijedan doprinos globalnim naporima za postizanje održivog razvoja.

LITERATURA

1. Bauer, E. (2023). *ESG – What does ESG mean for the financial sector?* Preuzeto 12. ožujka 2024 iz <https://www.bankinghub.eu/topics/esg-financial-sector>
2. Brousseau, Y., Drapinski, J., Ganzel, N., & Maylen, R. (2022). *Overview of Environmental, Social, and Government Reporting in the Food Industry: Past, Present, and Future*. Michigan: A project submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of: Master of Science (School for Environment and Sustainability) at the University of Michigan.
3. Bruno, M., & Lagasio, V. (2021). An Overview of the European Policies on ESG in the Banking Sector. *Sustainability*, 13, str. 1-10.
4. Cek, K., & Eyupoglu, S. (2020). Does environmental, social and governance performance influence economic performance? *Bus Econ Manag*, 21, str. 1165-1184.
5. Christensen, H. B., Hail, L., & Leuz, C. (2021). Mandatory csr and sustainability reporting: economic analysis and literature review. *Review of Accounting Studies*, 26, str. 1176-1248.
6. Du Rietz, S. (2018). Information vs knowledge: corporate accountability in environmental, social, and governance issues. *Account Audit Account J*, 31, str. 586-607.
7. Dudout, A., & Gillet, S. (2020). *ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE IN INVESTMENT AND BANKING*. Reply Avantage.
8. EASPD. (2017). *European Pillar of Social Rights*. Preuzeto 5. ožujka 2024 iz <https://easpd.eu/key-areas-of-work/european-pillar-of-social-rights/>
9. EBA. (2021). *Call for advice to the European Supervisory Authorities on key performance indicators and methodology on the disclosure of how and to what extent the activities of undertakings under the NFRD qualify as environmentally sustainable as per the EU Taxonomy*. Preuzeto 10. ožujka 2024 iz https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/About%20Us/Mission%20and%20tasks/Call%20for%20Advice/2021/CfA%20on%20KPIs%20and%20methodology%20for%20disclosures%20under%20Article%208%20of%20the%20Taxonomy%20Regulation/963620/Letter%20to%2
10. EBA. (2021). *EBA REPORT ON MANAGEMENT AND SUPERVISION OF ESG RISKS FOR CREDIT INSTITUTIONS AND INVESTMENT FIRMS*. EBA.
11. EBA. (2021a). *Consultation Paper: Draft Implementing Standards on prudential disclosures on ESG risks in accordance with Article 449a CRR*. Preuzeto 10. ožujka 2024 iz https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Consultations/2021/Consultation%20on%20draft%20ITS%20on%20Pillar%20disclosures%20on%20ESG%20risk/963621/Consultation%20paper%20on%20draft%20ITS%20on%20Pillar%20disclosures%20o

12. Erste Banka. (2023). *Nefinancijsko izvješće 2022*. Preuzeto 12. ožujka 2024 iz https://cdn0.erstegroup.com/content/dam/hr/ebc/www_erstebank_hr/ona/nefinancijsko-izvjestavanje/nefinancijsko-izvjescje-2022-hr.pdf
13. Erste Banka. (2023a). *Načela odgovornog financiranja V3.0*.
14. Erste Banka. (2023b). *Politika raznolikosti i uključenosti ESB Grupe*.
15. Erste Banka. (2023c). *Kodeks ponašanja Erste&Steiermärkische bank d.d.*
16. Erste Banka. (2024). *Godišnje finansijsko izvješće*.
17. Erste Group . (2021). *Erste Group Sustainable Finance Framework*.
18. Erste Group. (2023). *(Consolidated) non-financial report*. Preuzeto 15. ožujka 2024 iz <https://www.erstegroup.com/en/about-us/sustainability-esg>
19. Erste Group Bank AG. (2023). *Independent Limited Assurance Report on the “Erste Group Allocation and Impact Reporting as of December 31, 2022”*.
20. ERSTE&STEIERMÄRKISCHE GROUP. (2023). *Investor Presentation Croatia*.
21. Esteban-Sanchez, P., de la Cuesta-Gonzalez, M., & Paredes-Gazquez, J. D. (2017). Corporate social performance and its relation with corporate financial performance: International evidence in the banking industry. *Journal of cleaner production*, 162, str. 1102-1110.
22. European Commission. (2016). *High-Level Expert Group on sustainable finance (HLEG)*. Preuzeto 12. ožujka 2024 iz https://finance.ec.europa.eu/publications/high-level-expert-group-sustainable-finance-hleg_en
23. European Commission. (2021). *The European Pillar of Social Rights Action Plan*. Preuzeto 8. ožujka 2024 iz <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1607&langId=en>
24. European Commission. (2023). *EU taxonomy for sustainable activities*. Preuzeto 12. ožujka 2024 iz https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en
25. European Commission. (2023a). *Sustainability-related disclosure in the financial services sector*. Preuzeto 10. ožujka 2024 iz https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/disclosures/sustainability-related-disclosure-financial-services-sector_en
26. European Union. (2014). *Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups Text with EEA relevance*. Preuzeto 14. ožujka 2024 iz <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj>
27. European Union. (2019). *Regulation (EU) 2019/876 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 amending Regulation (EU) No 575/2013 as regards the leverage ratio, the net stable funding ratio, requirements for own funds and eligible liabilities, counterparty credit*. Preuzeto 13. ožujka 2024 iz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019R0876>
28. IDOP. (2021). *17 Ciljeva održivog razvoja*. Preuzeto 2. ožujka 2024 iz <https://idop.hr/ciljevi-odrzivog-razvoja/>
29. Jeucken, M. (2010). *Sustainable finance and banking: The financial sector and the future of the planet*. Routledge.

30. Jo, H., Kim, H., & Park, K. (2015). Corporate environmental responsibility and firm performance in the financial services sector. *Journal of business ethics*, 131(2), str. 257-284.
31. Khalid, F., Sun, J., Huang, G., & Su, C. Y. (2021). Environmental, social and governance performance of chinese multinationals: a comparison of state-and non-state owned enterprises. *Sustain*, 13. doi:<https://doi.org/10.3390/su13074020>
32. KnowESG. (2023). *What is the value of an ESG score in Banking?* Preuzeto 17. ožujka 2024 iz <https://www.knowesg.com/featured-article/what-is-the-value-of-an-esg-score-in-banking>
33. KPMG. (2021). *ESG risks in banks*. Preuzeto 12. ožujka 2024 iz <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2021/05/esg-risks-in-banks.pdf>
34. Larrañaga Eguiguren, M. (2019). *Environmental, Social and Corporate Governance criteria: Analysis of the Banking Industry*. End of Degree Project: Business Administration and Management.
35. Miralles-Quirós, M., Miralles-Quirós, J., & Redondo Hernandez, J. (2019). ESG Performance and Shareholder Value Creation in the banking Industry: International Differences. *Retrieved*, 11(5). doi:DOI:10.3390/su11051404
36. Misra, A. (2022). Why Banks need to embed Environmental, Social, and Governance (ESG) factors into their Strategy? *The Journal of Indian Institute of Banking & Finance*, str. 33-37.
37. Mohd Radzi, S. H., Abd Hamid, N., & Fadhilah Ismail, R. (2023). AN OVERVIEW OF ENVIRONMENTAL, SOCIAL AND GOVERNANCE (ESG) AND COMPANY PERFORMANCE. *International Conference in Technology, Humanities and Management*, (str. 1112-1122).
38. Peterdy, K. (2020). *ESG (Environmental, Social, & Governance)*. Preuzeto 2. ožujka 2024 iz CFI: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/esg/esg-environmental-social-governance/>
39. Rajesh, R. (2020). Exploring the sustainability performances of firms using environmental, social, and governance scores. *Journal of Cleaner Production*, 247. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.119600>
40. Rouen, E., Sachdeva, K., & Yoon, A. (2022). *The Evolution of ESG Reports and the Role of Voluntary Standards*. Working Paper 23-024: Harvard Business School.
41. SASB. (2022). *SASB standard-setting archive*. Preuzeto 8. ožujka 2024 iz <https://sasb.ifrs.org/standards/archive/>
42. Serafeim, G. (2013). The Role of the Corporation in Society: An Alternative View and Opportunities for Future Research. *SSRN*, str. 1-27. doi:<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2270579>
43. Sultana, S., Zulkifli, N., & Zainal, D. (2018). Environmental, social and governance (ESG) and investment decision in Bangladesh. *Sustain*, 10, str. 1-19.
44. Škuflić, L., Vrankić, I. i Mlinarić, D. (2015). Market structure and performance in the banking industry. *Proceedings of the 9th International Scientific Conference "Economic and Social Development"*, Istanbul, 9-10 April 2015.
45. UN. (2000). *Global Compact*. Preuzeto 2. ožujka 2024 iz <https://unglobalcompact.org/interactive>

46. UN. (2024). *SDG Transformation Center*. Preuzeto ožujka 5 2024 iz <https://www.unsdsn.org/sdg-transformation-center>
47. World Bank. (2004). *Outcomes of the Who Cares Wins Initiative 2004–2008*.

POPIS SLIKA

Slika 1. 17 ciljeva održivog razvoja UN-a.....	6
Slika 2. Strateški ESG stupovi ERSTE banke	30
Slika 3. ESG upravljačka struktura banke	34

POPIS TABLICA

Tablica 1. Primjeri ESG faktora (pozitivni i negativni) uključeni u najčešće korištene okvire	12
Tablica 2. Analiza materijalnih tema.....	31
Tablica 3. Portfolio zelenih kredita (2021-.2023.).....	38
Tablica 4. Podaci o okolišu za 2022. i 2021. godinu – Erste Hrvatska	46

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Izbjegavanje emisije CO2 (2023.)	40
--	----

ŽIVOTOPIS

Ivan Kuraži

Kućna : Ksenije Kantoci 3, 10020, Zagreb, Hrvatska

E-adresa: kurazi44@gmail.com **Telefonski broj:** (+385) 921764093

Spol: Muško **Datum rođenja:** 20/10/1997 **Državljanstvo:** hrvatsko

O MENI

Organiziran, marljiv, precizan, timski igrač

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

[2012 – 2016]

Gimnazijalac

I. Gimnazija

Mjesto: Zagreb

[2016 – Trenutačno]

Student

Ekonomski fakultet Zagreb

Mjesto: Zagreb

Poslovna Ekonomija

Smjer : Računovodstvo i revizija

RADNO ISKUSTVO

[04/2021 – 08/2021]

Prodaja

Kaufland

Mjesto: Zagreb

- Direktna prodaja i savjetovanje kupaca
- Praćenje Zaliha

[05/2022 – Trenutačno]

Služba kartične podrške i sigurnosti

ERSTE banka

Mjesto: Zagreb

- Monitoring

DIGITALNE VJEŠTINE

MS Office (Word Excel PowerPoint)

JEZIČNE VJEŠTINE

Materinski jezik/Jezici: Hrvatski

Drugi jezici:

Engleski

SLUŠANJE B2 ČITANJE B2 PISANJE B1

GOVORNA PRODUKCIJA B1 GOVORNA INTERAKCIJA B1

Razine: A1 i A2: temeljni korisnik; B1 i B2: samostalni korisnik; C1 i C2: iskusni korisnik

HOBIJI I INTERESI

Nogomet, Teretana, Padel

VOZAČKA DOZVOLA

Motocikli: AM

Automobili: B